

ARKEOLOGISK FÖRUNDESRÖKNING OCH UNDERSÖKNING

Halland, Övraby socken, Sperlingsholm 1:1, RAÄ 86

Linn Nordvall

Ett trelleborgshus vid Sperlingsholm

- lämningar från bronsålder och vikingatid

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER

2013:4

**KULTURMILJÖ
HALLAND**

**KULTURMILJÖ
HALLAND**

Hallands Läns museer, Kulturmiljö Halland

Uppdragsverksamheten, Halmstad 2013

Arkeologisk förundersökning 2011 och undersökning 2011

Framsida: Hus 1 med stakkäppar och Ola Kadefors. (fotonr. 2011-45-7) Foto: Per Wranning

Layout: A. Andersson.

Kartor ur allmänt kartmaterial © Lantmäteriet.

Ärende nr ms2006/02316.

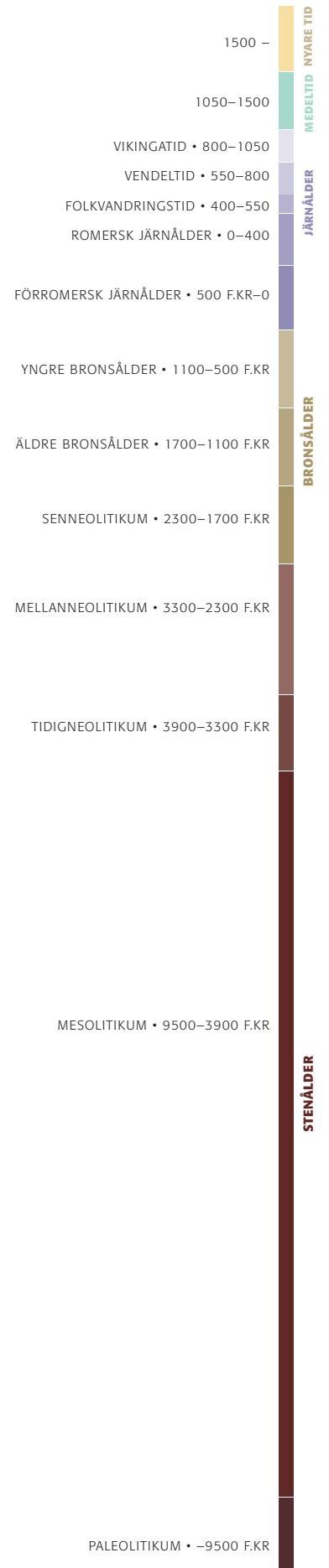
ISSN 1400/8750

ISRN HM-UV-R--13/4-SE

ETT TRELLEBORGSHUS VID SPERLINGSHOLM
- LÄMNINGAR FRÅN BRONSÅLDER OCH VIKINGATID

ARKEOLOGISKA RAPPORTER FRÅN HALLANDS LÄNSMUSEER **2013:4**
ARKEOLOGISK FÖRUNTERSÖKNING OCH UNDERSÖKNING

Innehåll

Sammanfattning	5	
Bakgrund	5	
Topografi och fornlämningsmiljö	6	
Förundersökning	6	
Syfte och metod	6	
Förundersökningsresultat	8	
Metalldetektering	9	
Undersökning	9	
Syfte och metod	9	
Undersökningsresultat	10	
Hus	12	
• Hus 1	13	
• Hus 2	15	
• Hus 3	17	
• Hus 4	18	
Parcellgränser och vånggränser	20	
Gropar, härdar och kokgropar	21	
Fynd	21	
Summering av undersökningsresultaten	24	
Referenser	24	
Tekniska och administrativa uppgifter	25	
• Förundersökning	25	
• Undersökning	25	
BILAGOR	26	
<i>Bilaga 1 Anläggningslista, förundersökning</i>		
<i>Bilaga 2 Anläggningslista, undersökning</i>		
<i>Bilaga 3 Fyndlista</i>		
<i>Bilaga 4 Metalldetektering, förundersökning</i>		
<i>Bilaga 5 Makrofossilanalys, undersökning</i>		
<i>Bilaga 6 Vedartsanalys, undersökning</i>		
<i>Bilaga 7 ¹⁴C-datering, undersökning</i>		
<i>Bilaga 8 Ritningsförteckning, förundersökning</i>		
<i>Bilaga 9 Ritningsförteckning, undersökning</i>		
<i>Bilaga 10 Konservering</i>		

Figur 1. Undersökningsområdet markerat på fastighetskartan. Skala 1:10 000.

SAMMANFATTNING

Kulturmiljö Halland har under våren 2011 utfört en arkeologisk förundersökning samt en arkeologisk undersökning av den år 2010 nyfunna fornlämning RAÄ 86, Övraby socken. Undersökningen föranleddes av Halmstad Energi och Miljö AB:s anläggande av en fjärrvärmeledning mellan Kristinehed och Kårarp. Undersökningen har gett ny kunskap gällande den halländska förhistorien och övergången till medeltid. Framförallt har undersökningen genererat ny kunskap kring de trelleborgsliknande husen från slutet av vikingatiden, vilka allt oftare börjar avtecknas i den halländska sanden. Här framkom också ett tvåskeppigt tidigmedeltida hus vilket ytterligare ökar på kunskapen kring den halländska medeltiden. I övrigt har viktiga kunskaper kring boplatslägen och gårdsetableringar under den mellersta och yngre bronsåldern, i och med att två hus från perioden påträffades, också samlats in vilket är av stor vikt vid större landskapsstudier. Slutligen kan så de historiska parcellindelningarna nämnas, vilka låg som ett ”presentband” över de förhistoriska och tidighistoriska lämningarna.

BAKGRUND

Halmstad Energi och Miljö AB har anlagt en fjärrvärmeledning mellan Kristinehed och Kårarp. Inför arbetet utförde personal från Kulturmiljö Halland en arkeologisk utredning under 2010 och 2011 inom delar av ledningssträckan, varvid en tidigare ej känd fornlämning påträffades (RAÄ 86 Övraby sn). Fornlämningen förundersöktes av personal från Kulturmiljö Halland under april 2011 och kom på grund av en hastande tidplan att undersökas omgående samma månad. RAÄ 86 innehöll både förhistoriska boplatslämningar och

agrara lämningar från historisk tid. På grund av de i tid tätt följda undersökningarna avrapporteras både förundersöknings- och undersökningsresultaten i föreliggande rapport.

TOPOGRAFI OCH FORNLÄMNINGSMILJÖ

Fornlämningsområdet är beläget på en öst-västlig förhöjning inom en större åkerareal tillhörande godset Sperlingsholm. Åt norr faller terrängen lätt och övergår i flat mark i höjd med Sperlingsholms gamla huvudbyggnad, Gamlegården. I motsats står topografin söder om området, vilken faller dramatiskt innan terrängen övergår i flack mark direkt norr om Nissan.

Kända fornlämningar i närområdet (figur 2) utgörs av ett gravfält (RAÄ 9) och ett flertal gravhögar (bland annat Ivars kulle, RAÄ 5) och stensättningar (RAÄ 66:1-3), samtliga återfinns i norr. Åt nordväst finns ett område med fossil åkermark och en hålväg (RAÄ 71) samt en större fyndplats med flinta (RAÄ 68). Vid Sperlingsholms gårdsbyggnad finns också en sten med sliprännor (RAÄ 41) och i området har fynd gjorts av en tunnackig flintyx (RAÄ 46), en spetsnackig flintyx, en tunnackig flintyx, en skafthålsyx, en dolk, en spånkrapa, en osäker och en säker slagsten, en spjutspets, del av en spjutspets/flintdolk, del en skafthålsyx, en slipsten/bryne, ett ämne till en flintyx samt en malsten (samtliga RAÄ 40).

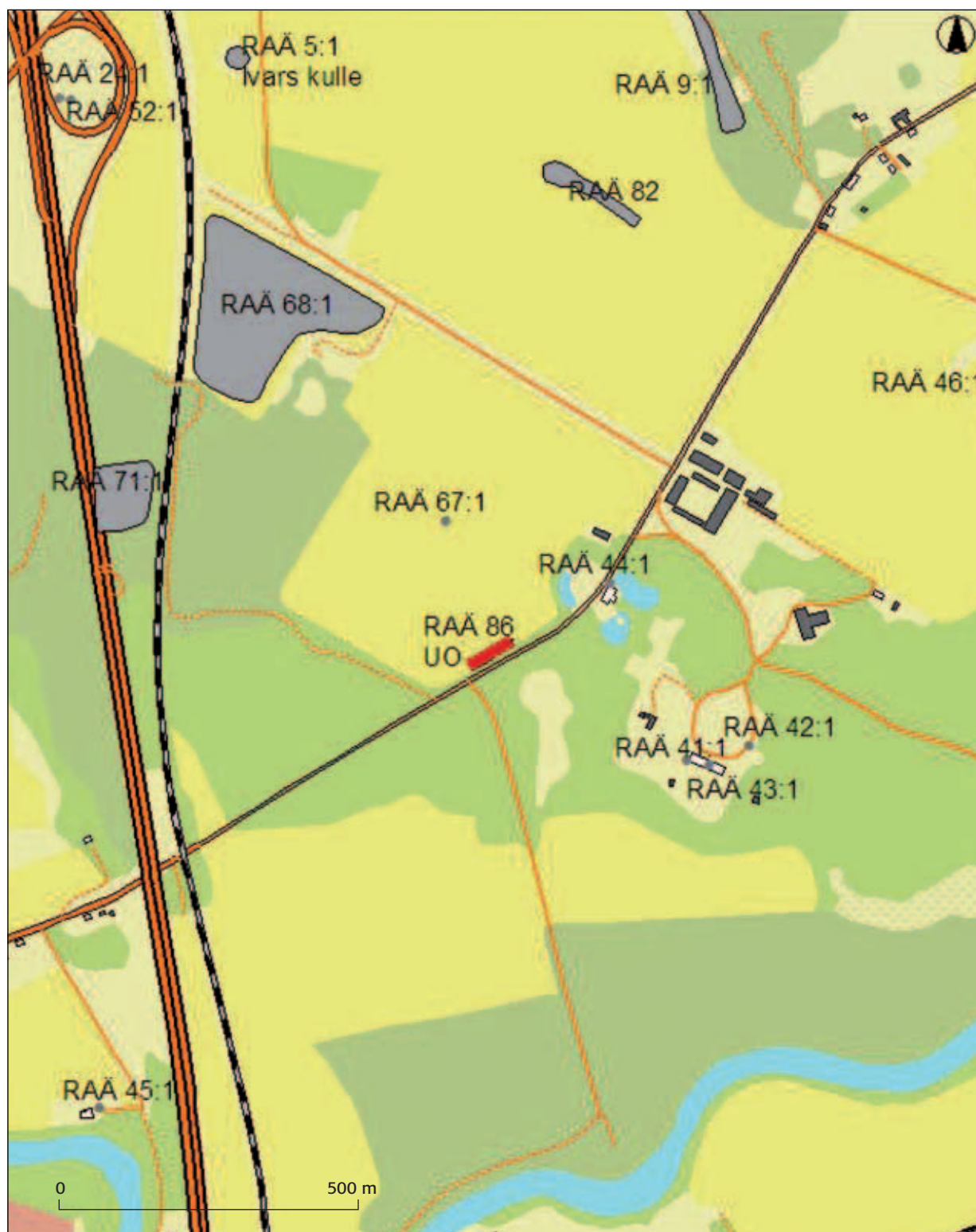
FÖRUNDERSÖKNING

Syfte och metod

Förundersökningen har syftat till att fastställa och beskriva fornlämningens karaktär, tidsställning, omfattning, sammansättning, komplexitet och bevarandestatus. Resultaten ska kunna ligga till grund för länsstyrelsens bedömning av behov för vidare beslut samt för företagarens vidare planering.

Förundersökningsområdet var beräknat att uppgå till cirka 1 100 m², vilket omfattade arbetsområdet samt ytan för själva nedläggningen av fjärrvärmeledningen. Vid förundersökningstillfället hade emellertid det beräknade arbetsområdet ökat med fyra meter, från 14 meter till 18 meter. Det slutliga förundersökningsområdets storlek uppgick därmed till cirka 1 400 m². Inom dessa drogs sammanlagt 92 löpmeter sökschakt fördelat på fem schakt med hjälp av en grävmaskin försedd med en 1,6 meter bred släntskopa.

Samtliga anläggningar har mätts in med totalstation och överförts till ett

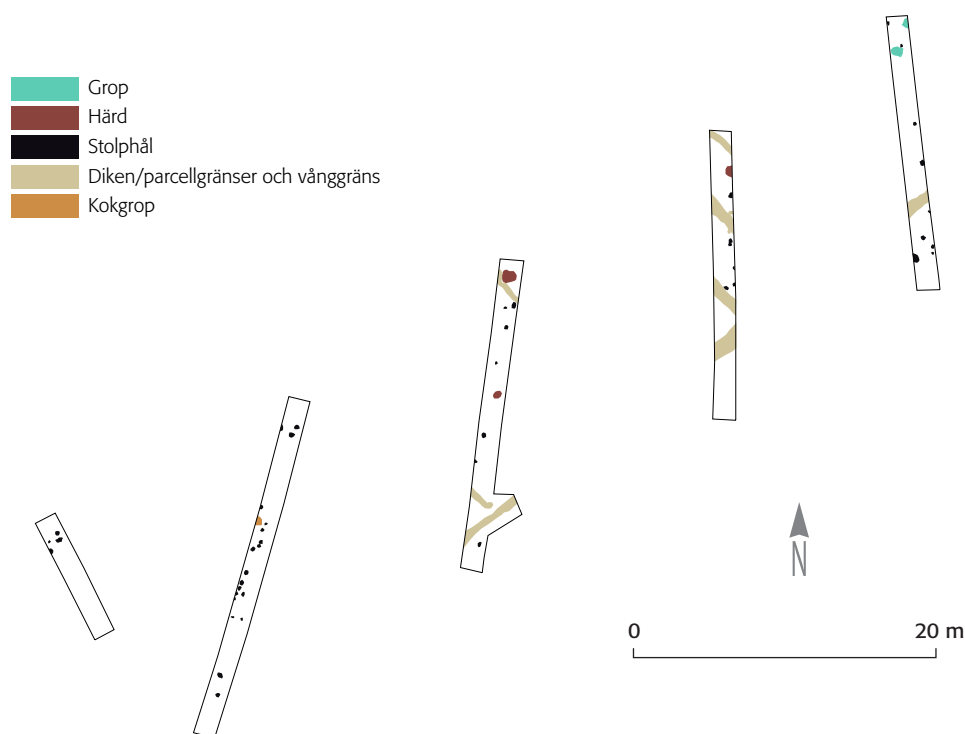
Figur 2. Kända fornlämningar i närområdet och som nämns i texten. Skala 1:10 000

projekt i Intrasis (Övraby2009125F). Ett representativt urval av anläggningarna undersöktes till 50 % och har dokumenterats på ritfilm i skala 1:20. Foton har tagits med digitalkamera och finns arkiverade i Kulturmiljö Hallands arkiv, i likhet med övrigt dokumentationsmaterial. Samtliga insamlade prover och fynd har registrerats i det för slutundersökningen upprättade Intrasisprojektet Övraby2009125S. I redogörelsen för förundersökningsresultaten anges även de ID:nr som anläggningarna erhållit vid slutundersökningen benämnd med prefixet SU.

Förundersökningsresultat

Inom de cirka 90 löpmetrarna schakt som öppnades påträffades sammanlagt 6 diken, 2 gropar, 4 härdar, 4 rännor och 45 stolphål (figur 3). Anläggningarna påträffades under det cirka 0,25 meter tjocka matjordslagret. Ställvis och längs med Sperlingsholmsvägen fanns emellertid ett äldre matjordsskikt på cirka 0,1 meter. Matjorden har sannolikt ackumulerats i denna del till följd av åkerbruket. Det äldre matjordsskiktet innehöll inte några fynd.

Anläggningarna inom fornlämningen var välbevarade. Humösiteten i fyllningarna varierade varvid både urlakade och humösa anläggningar fanns, vil-

Figur 3. Samtliga schakt och anläggningar från förundersökningen markerade enligt anläggningstyp. Skala 1:500

ket indikerade flera tidsperioder inom ytan. Av de undersökta stolphålen varierade storleken mellan 0,19 – 0,45 meter i längd/diameter och 0,05 – 0,28 meter i djup. Endast två stolphål (ID 178, SU ID 6265 och ID 657, SU ID 4855) innehöll fynd och då i form av keramik fnr 25 respektive fnr 27. Förstnämnda fyndpost består av ett litet fragment med små dåligt bevarade pinnintryck. Fragmentet kan övergripande dateras till neolitikum. Den andra posten innehåller ett mycket litet fragment av en mynningskant av brons- och järnålderskaraktär. Ytterligare ett keramikfragment påträffades vid förundersökningen. Fragmentet är mycket grovmagrat, har en läderartad yta (fnr 26) och kan generellt dateras till neolitikum.

Två härdar undersöktes inom ytan (ID 478, SU ID 50031 och ID 301, SU 7323) med sot, träkol och skörbränd sten. Förstnämnda härd innehöll också mycket små fragment av brända ben. Fragmenten var allt för små och sköra och har inte tillvaratagits. Härdarna var cirka 0,5 och 1,0 meter i diameter och hade ett djup på 0,14 respektive 0,35 meter.

Vid förundersökningen undersöktes även sex stycken av de sammanlagt tio diken som framkom i söschakten. Dikena har utgjort parcellgränser samt en vånggräns. Dessa beskrivs under slutundersökningsresultaten.

Metalldetektering

Ytan metalldetekterades innan söschaktningen vidtog, se Bilaga 4. Detekteringen resulterade framförallt i recenta järnföremål, bronsbleck och slagg. Här påträffades dock en liten guldfolierad knapp (fnr 29) (figur 12). Knappen är sänd till Studio Västsvensk Konservering för konservering.

UNDERSÖKNING

Syfte och metod

Undersökningen har syftat till att undersöka, dokumentera och datera de boplatzlämningar som påträffades vid förundersökningen. Undersökningsresultaten ska användas i den samlade kunskapsuppbyggnaden kring länets förhistoria. Undersökningsområdet uppgick till cirka 1 400 m², vilket inkluderade hela det arbetsområde som var beräknat för ledningsarbetet. Av dessa har cirka 1 100 m² banats av och undersökts.

Initialt banades ytan av med en grävmaskin försedd med släntskopa. Samtliga påträffade anläggningar mättes in med totalstation. Inmätningarna har

förts över till ett projekt i Intrasis (Övraby2009125S) för vidare bearbetning samt arkivering. I Intrasisprojektet har också fynd och prover registrerats. I huvudsak har anläggningar som har ingått i tydliga huskonstruktioner eller i hypotetiska huskonstruktioner prioriterats. Härutöver har också diken, gropar och härdar undersökts. Anläggningarna har undersökts till 50 % och dokumenterats på ritfilm i skala 1:20. Fotografering har skett med digitalkamera och samtliga foton finns arkiverade i Kulturmiljö Hallands arkiv, i likhet med övrigt dokumentationsmaterial.

Makroprover har analyserats av Håkan Ranheden, UV Mitt, Hägersten. Vedartanalyser har utförts av Thomas Bartholin, Scandinavian Denro Dating, Wentorf bei Hamburg, Tyskland. ¹⁴C-dateringar har utförts av Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet, Uppsala universitet. Konservering har utförts av Studio Västsvensk Konservering (SVK), Göteborg.

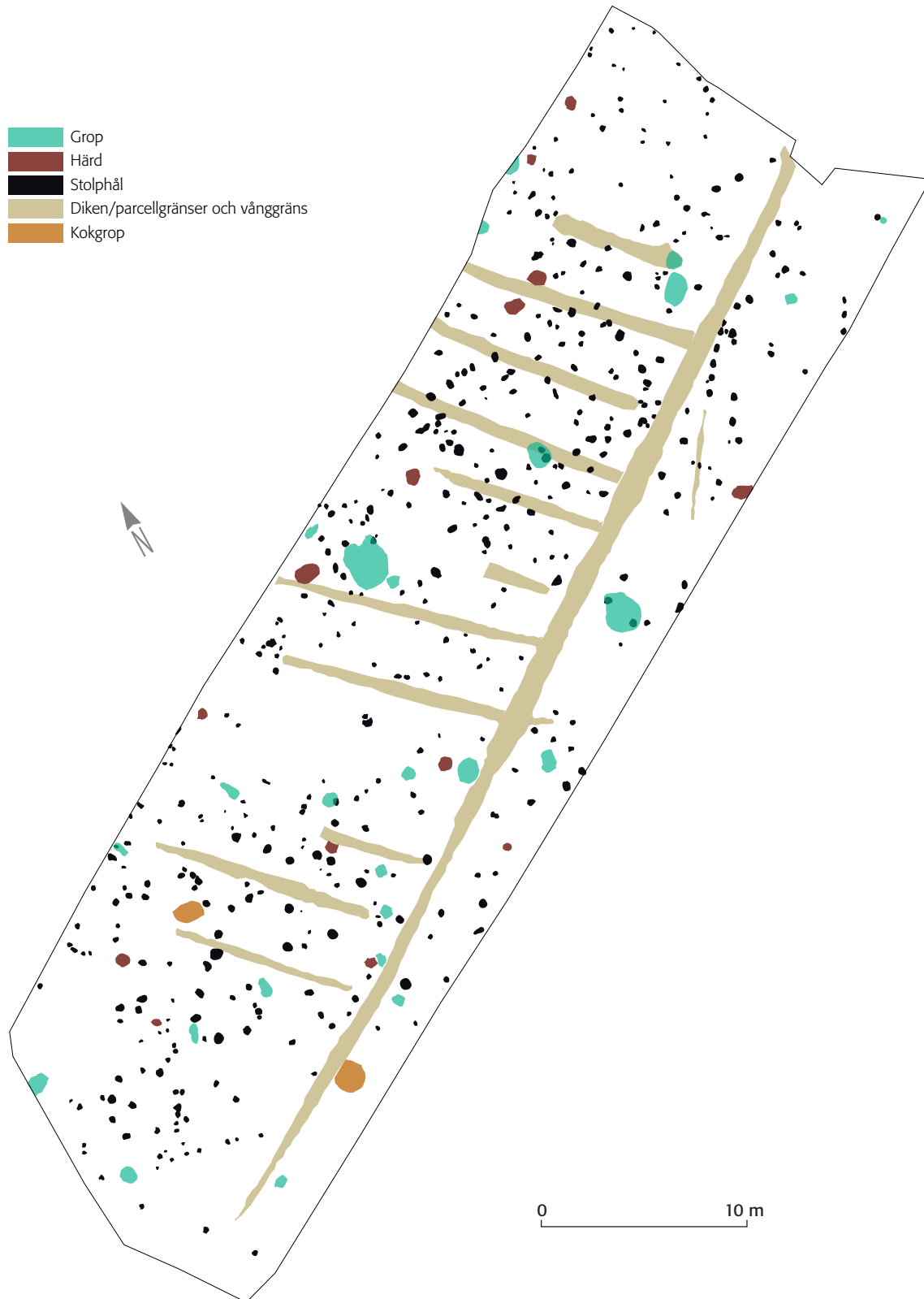
Undersökningsresultat

Undersökningen av RAÄ 86 har resulterat i en välbevarad boplats inom vilken sammanlagt 512 anläggningar har påträffats, se tabell 1 och figur 4. Framförallt framkom det en stor mängd stolphål, bland vilka fem stycken huskonstruktioner har kunnat identifieras.

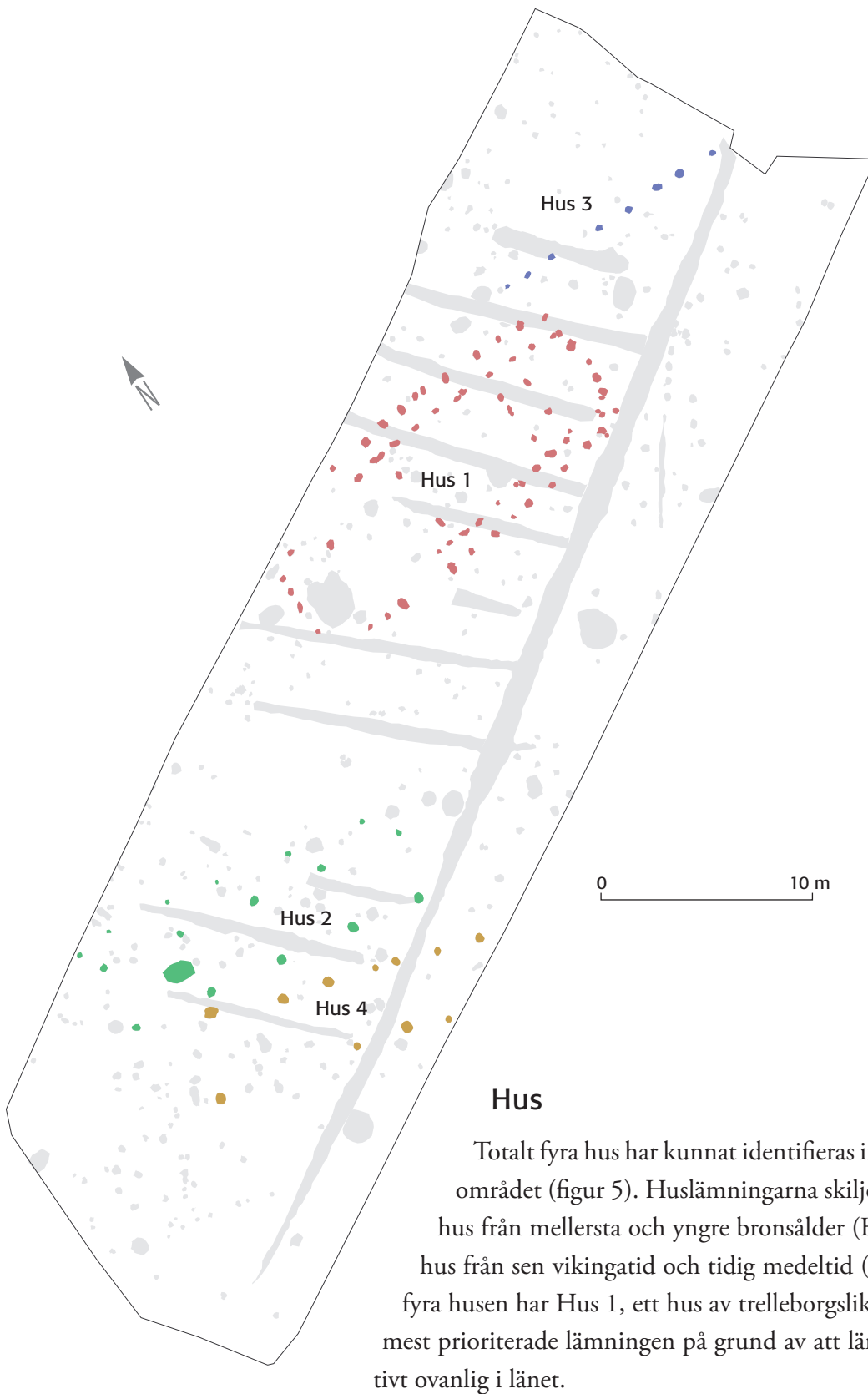
Tabell 1: Antal anläggningar per anläggningstyp.

Anläggningstyp	Antal
Stolphål	457
Dike	13
Grop	26
Härd	14
Kokgrop	2

Boplatslämningarna kan huvudsakligen dateras till mellersta – yngre bronsålder och yngre järnålder – tidig medeltid. Enstaka äldre lämningar har också funnits på platsen utifrån keramikfynd av neolitisk karaktär. Slutligen kan också ännu något yngre lämningar nämnas, i form av parcellindelningar samt en anslutande vånggräns. Gränserna har sannolikt etablerats i historisk tid.

Figur 4. Samtliga inmätta anläggningar och markerade enligt anläggningstyp. Skala 1:300.

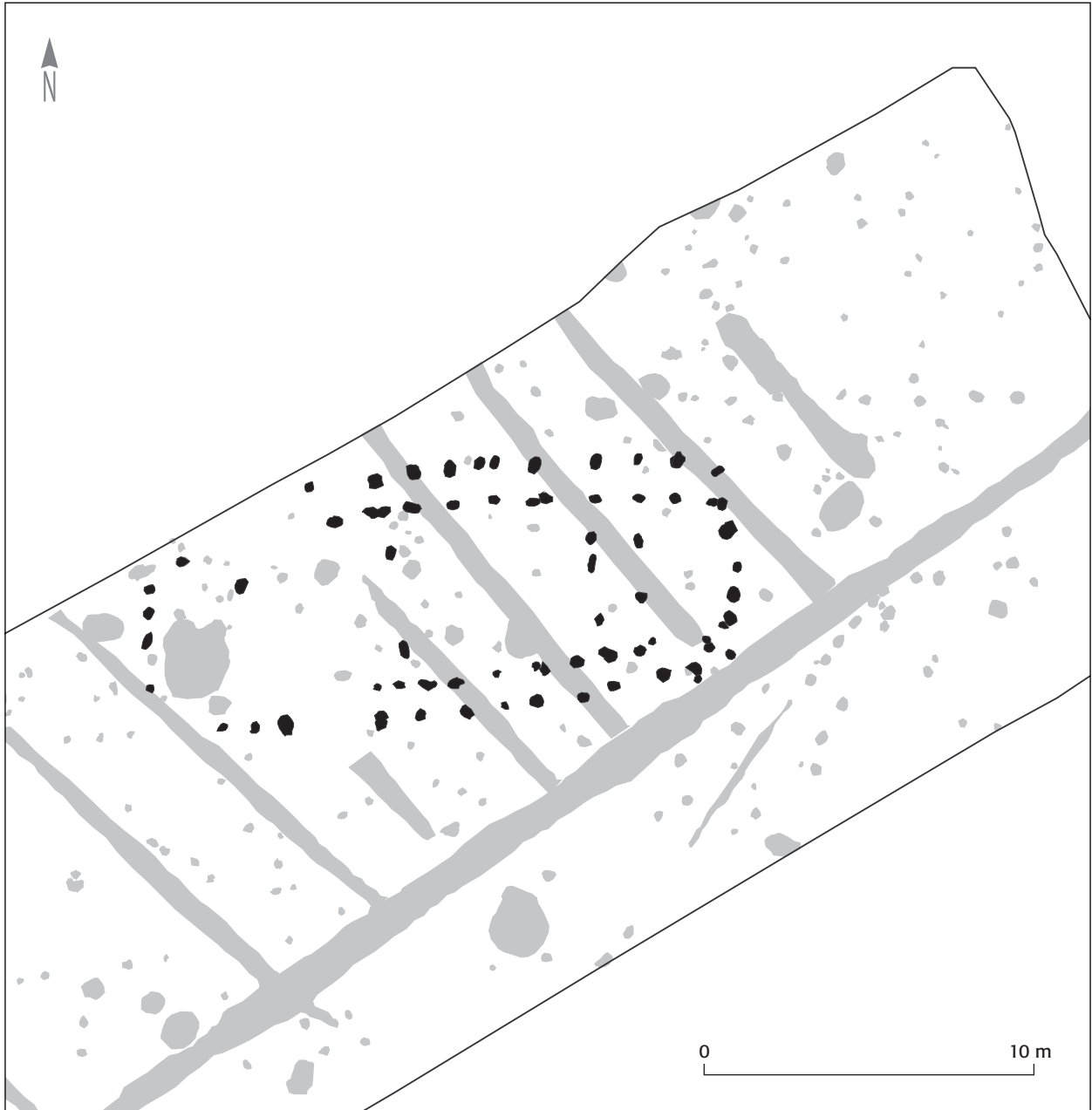
Figur 5. Samtliga undersökta hus inom undersökningsområdet. Skala 1:300

Hus 1

- **Typ:** Treskeppig/Trelleborgstyp
- **Form:** Konvex
- **Orientering:** ONO-VSV
- **Längd:** 18,5 meter
- **Bredd:** 8 meter
- **Takbärande stolpar:** 8 stolphål, 3 bockpar
- **Bockbredd:** 3,0; 2,5; 1,7 meter
- **Spann mellan bockpar:** 4,6; 6,0; 1,4 meter
- **Vägglinje:** 36 stolphål samt 24 trellar
- **Ingång:** -
- **Fynd:** fnr 11 och 33
- **Makrofossilanalys:** P 50068, 50069, 50070 och 50074
- **¹⁴C-analys:** 1061 ±30 BP (Ua-46629), 2761±33 BP (Ua-46631)
- **Datering:** Sen vikingatid, 970 – 1020 AD

Hus 1 (figur 6) gav sig till känna redan vid avbaningen av ytan genom sina betydligt mer humösa anläggningar i jämförelse med kringliggande. Huset har utgjort ett treskeppigt hus med konvex form och med raka gavlar. Taket har burits av tre par takbärande bockar samt sannolikt också av gavelstolparna, vilka också har haft ansenliga dimensioner. I väst saknas ett stolphål för att bilda ett bockpar men det bevarade stolphålet tolkas ändå ha haft en takbärande funktion. Eventuellt tillsammans med ett idag ej bevarat stolphål. Det näst ostligaste takbärande bockparet har haft en extra stolpe vilket indikerar att en mellanvägg kan ha funnits här. Den konvexa väggen har förstärkts med snedsträvor, trellar, av vilka 24 stycken har identifierats.

Sammanlagt fyra makrofossilprover togs från huset. Två prover (P 50068 och 50069) togs från stolphålen efter husets takbärande stolpar (ID 4187 respektive 5899) samt ett prov (P 50070 och 50074) från ett stolphål i vardera gavel (ID 3090 respektive 3510). Endast proverna från gavelstolparna innehöll spår av brända fröer. Provresultaten bestod av ett Cerealie sp. Cf. Triticum sp. (vete) (P 50070) samt ett Triticum sp. (ospecificerat vete) (P 50074). De två fröerna har ¹⁴C-daterats till 1061 ±30 BP (Ua-46629) respektive 2761±33 BP (Ua-46631), vilka ger 970 – 1020 AD, 1 sigma samt 940 – 840 BC 1 sigma. Förstnämnda datering sammanfaller med den tid varvid trelleborgshuset uppförs och nästföljande datering utgör ett spår av den två tusen år tidigare bosätt-

Figur 6. Hus 1 markerat med och utan samtliga inmätta anläggningar. Skala 1:200.

ningen som fanns på platsen.

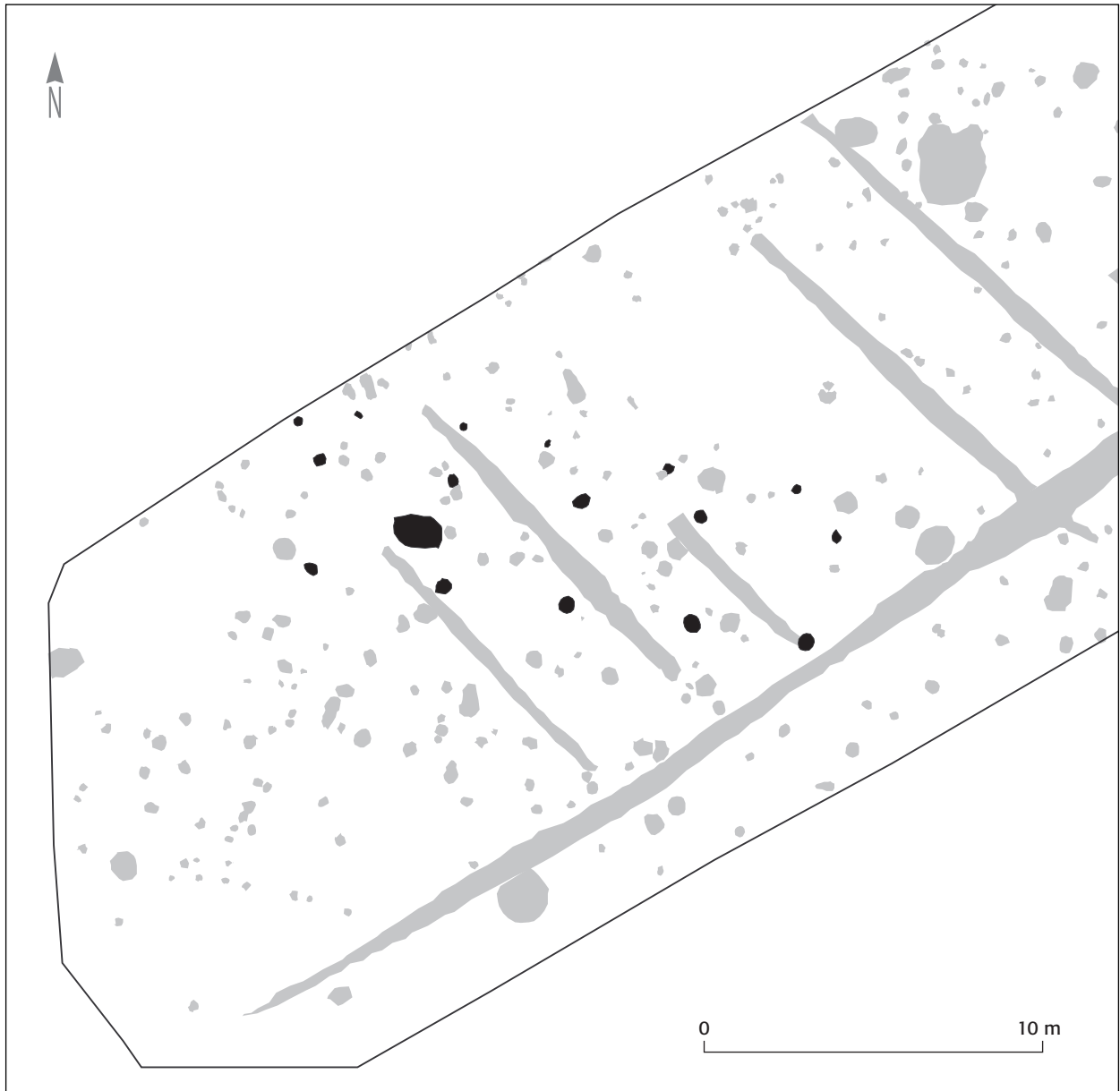
I två av husets östra gavestolpar, ID 7696 och 1818, påträffades ett grovmagrat keramikfragment (fnr 11) respektive brända ben (fnr 33).

Hus 1 kan typologiskt och genom ¹⁴C-datering dateras till slutskedet av vikingatid. Benämningen av huset som ett trelleborgsliknande hus görs på grund av dess konvexa form och dess trellar. I och med att huset har fler än två takbärande bockpar skiljer sig huset från övriga trelleborgshus, vilket gör att det inte benämns som sådant. Liknande huslämningar, dock med två takbärande bockpar, har tidigare påträffats i bland annat Ösarp, Östorp, Trullstorp och Kärragård (Wranning 1999; se även Håkansson 2011).

Hus 2

- **Typ:** Treskeppig
- **Form:** Rak
- **Orientering:** VNV-OSO
- **Längd:** > 15,5 meter
- **Bredd:** 6,6 meter
- **Takbärande stolpar:** 10 stolphål, 5 bockpar
- **Bockbredd:** 3,2 meter
- **Spann mellan bockpar från väst:** 4,0; 3,9; 3,6; 4,0
- **Vägglinje:** 6 stolphål
- **Ingång:** -
- **Inre konstruktion:** Kokgrop ID 5636
- **Fynd:** fnr 8 och 19
- **Makrofossilanalys:** P 50071 och 50072
- **¹⁴C-analys:** 3237±39 BP (Ua-46630)
- **Datering:** Yngre bronsålder p IV – V

Inom undersökningsområdets centrala del framkom Hus 2 (figur 7) med kraftiga och välbevarade stolphål till de takbärande stolparna samt med en delvis bevarad nordlig vägglinje. Huset har varit treskeppigt och har haft en rak vägg. Några gavelstolpar har inte identifierats. Centralt mellan det näst västligaste bockparet fanns en kokgrop (ID 5636) som utifrån sitt läge kan tolkas ha utgjort en del av husets konstruktion. Kokgropen har grävts om vid ett tillfälle så att den har ändrat läge något åt ost. Anläggningen har varit nedgrävd till ett djup av 0,34 meter och innehöll mycket skörbränd sten. Den först anlagda kokgropen innehöll betydligt färre stenar vilket föranleder en tolkning att sten från denna grop har återanvänts i nästföljande kokgrop. Anläggningen innehöll

Figur 7. Hus 2 markerat med och utan samtliga inmätta anläggningar. Skala 1:200.

inte några fynd och det togs inte några prover från dess fyllning.

I husets västligaste stolphål påträffades fynd. Ett fynd av ett spaltat keramikfragment (fnr 8) framkom i stolphålet ID 5489 samt ett slipat flintavslag (fnr 19) framkom i stolphålet ID 6685. Från två av stolphålen till husets takbärande stolpar togs makrofossilprover (P 50071 – ID 2224 och P 50072 – ID 5579). Sistnämnda prov innehöll ett frö av Cerealie sp. (ospecificerad säd). Fröet har sänts för ¹⁴C-datering och resulterat i 3237±39 BP (Ua-46630), vilket motsvarar 1540 – 1440 BC, 1 sigma. Dateringen visar på aktiviteter före husets brukningstid då det på typologiska grunder dateras till yngre bronsålder period IV - V.

Hus 3

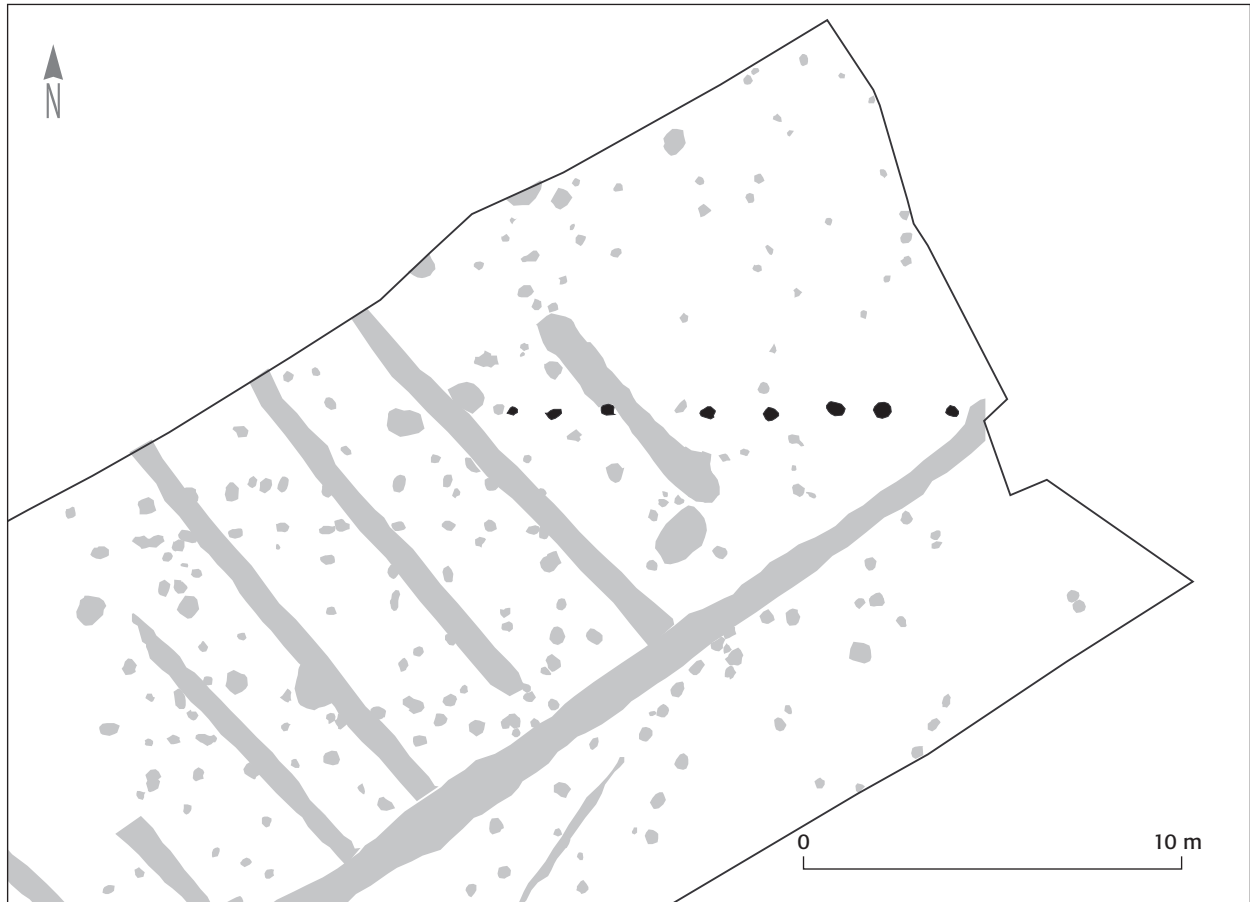
- **Typ:** Tvåskeppig
- **Form:** -
- **Orientering:** Ö-V
- **Längd:** ≥ 12 meter
- **Bredd:** -
- **Takbärande stolpar:** 8 stycken
- **Spann mellan takbärande stolpar från väst:** 1,0; 1,5; 2,7; 1,7; 1,7; 1,3; 1,8
- **Vägglinje:** -
- **Ingång:** -
- **Fynd:** fnr 7, 27 och 28
- **Makrofossilanalys:** P 50078
- **¹⁴C-analys:** 4826±31 BP (Ua-46632)
- **Datering:** Tidig medeltid

Direkt norr om Hus 1 påträffades en rad med stolphål som hade liknande humös fyllningskaraktär som Hus 1. Raden av de sammanlagt åtta stolphålen har tolkats som resterna efter ett tvåskeppigt hus, Hus 3 (figur 8).

Från husets östligaste stolphål (ID 4855) togs ett makrofossilprov (P 50078), vilket innehöll ett skal av *Corylus avellana*. Skalet har ¹⁴C-daterats till 4826±31 BP, vilket ger årtalen 3660 – 3520 BC (Ua-46632), och är utgör därmed spår efter långt tidigare aktiviteter på platsen.

Två stolphål innehöll fynd. Ett av dessa utgjordes av stolphålet ID 4351 vilken innehöll ett litet keramikfragment (fnr 7). Det andra stolphålet (ID 4855) innehöll ett litet glättat mynningsfragment (fnr 27) samt 4,8 gram slagg (fnr 28).

Huset kan dateras till tidig medeltid på grund av dess tvåskeppiga konstruk-

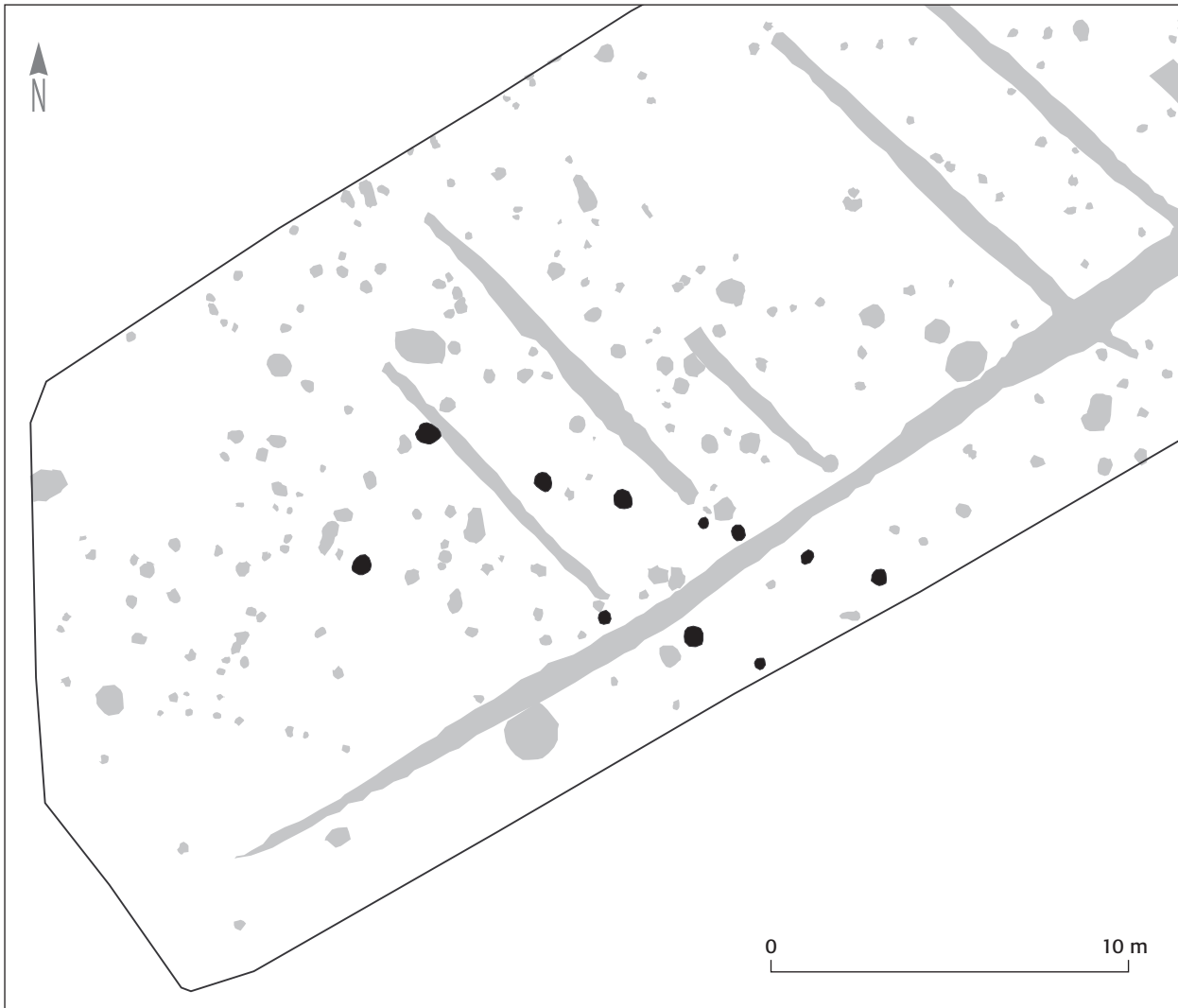

Figur 8. Hus 3 markerat med och utan samtliga inmätta anläggningar. Skala 1:200.

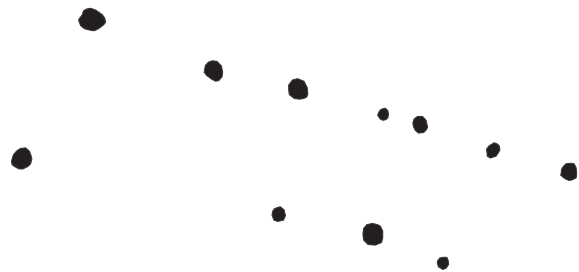
tion. Som ett exempel på ett liknande hus med samma datering kan ett hus i Söndrum (hus 2, RAÄ 98, Söndrum socken) nämnas (Wranning 2012:21ff).

Hus 4

- **Typ:** Treskeppig
- **Form:** Trapetsoid
- **Orientering:** NV-SO
- **Längd:** > 14 meter
- **Bredd:** > 4,7 meter
- **Takbärande stolpar:** 11 stycken, 4 bockpar
- **Bockbredd:** 4,2; 3,4; 3,2; 3,2
- **Spann mellan bockpar:** 3,5; 2,2; 3,3; 2,0; 2,0
- **Vägglinje:** -
- **Ingång:** -
- **Inre konstruktion:** -
- **Fynd:** fnr 6 och 18
- **Makrofossilanalys:** -
- **¹⁴C-analys:** -
- **Datering:** Mellersta bronsåldern p III – V

Figur 9. Hus 4 med och utan samtliga inmätta anläggningar. Skala 1:200.

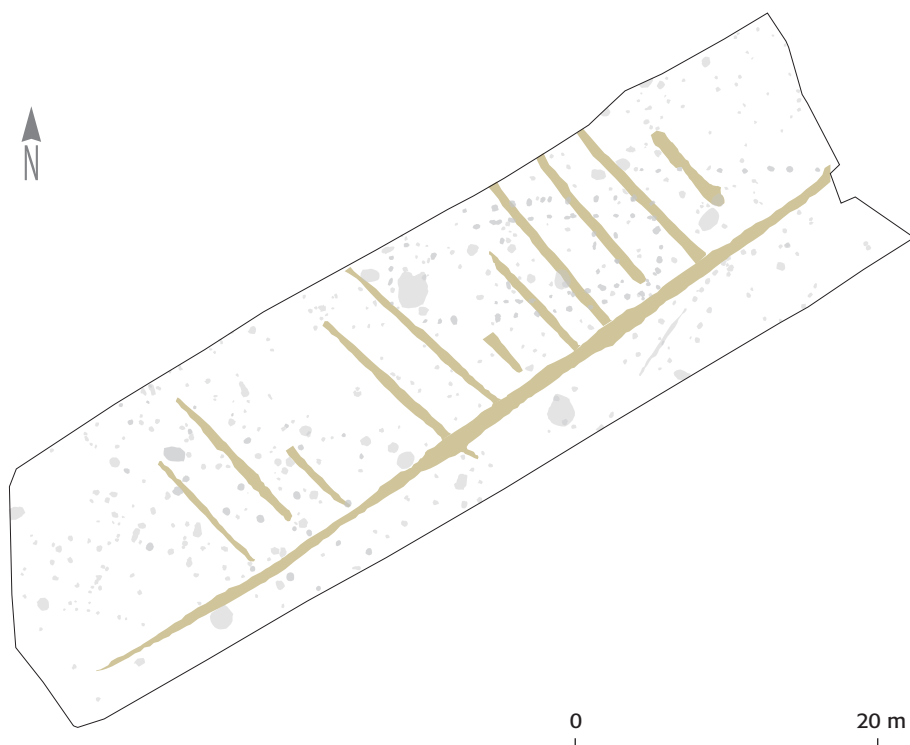

Hus 4 utgörs av ett förhållandevis dåligt bevarat hus med trapetsoid takbärande konstruktion (figur 9). Bockparen har delvis ställts på skrå och den trapetsoida formen på konstruktionen är som störst i väst. I stolphålet ID 2605 framkom ett polerat keramikfragment (fnr 6) och ett flintavslag (fnr 18). Det har inte tagits några makrofossilprover från stolphålen.

Typologiskt kan huset dateras till mellersta bronsåldern period III – V. Ett flertal liknande hus med trapetsoid takbärande konstruktion har undersökts inom länet och samtliga har daterats till den mellersta delen av bronsåldern. En snävare datering känns för närvarande inte möjligt att göra (för liknande hus se Mattsson 2011 och Mattsson 2012).

Parcellgränser och vånggränser

Inom undersökningsområdet framkom sammanlagt 11 diken som har tolkats som parcellgränser samt ett anslutande dike som tolkats som en vånggräns (figur 10). Dikena kom att undersökas vid förundersökningen. Bredden på de undersökta dikena varierade mellan 0,4 och 0,86 meter och djupen uppgick till 0,06 – 0,18 meter fränsett diket ID 6999 (FU ID 454) vars djup uppgick till hela 0,4 meter. Samtliga parcellavgränsningar löper i nordvästlig riktning och sluter an i 90° till ett dike som tolkas ha utgjort vånggräns. Vångindelningar inom det markparti som nu undersökts kan studeras på en karta från 1666 var på vångindelningarna löper nästintill i nordvästlig riktning. Se även Connelid och Mascher 1992; Connelid och Mascher 1996).

Figur 10. De påträffade och undersökta parcellgränserna och vånggränsen (den långa i nordost-sydvästlig riktning) markerade tillsammans med samtliga inmätta anläggningar. Skala 1:500

Gropar, härdar och kokgropar

Sammanlagt 26 gropar framkom inom undersökningsytan varav 10 stycken undersöktes (figur 4). De undersökta groparnas storlek varierade mellan 0,3 och 2,2 meter i längd/diameter och 0,3 och 2,05 meter i bredd/diameter. Djupen varierade mellan 0,12 och 0,82 meter. Groparnas fyllningar varierade med inslag av träkol, sot, bränd och obränd lera samt skärvig sten. Fyra gropar innehöll fynd, ID 1223, 1624, 770 och 1610, se vidare i fyndbeskrivningen samt fyndlistan.

Tre av de sammanlagt 14 härdarna kom att undersökas (figur 4). Härdarna varierade storleksmässigt mellan 0,48 och 1,0 meter i längd, 0,48 och 0,74 meter i bredd samt 0,08 och 0,25 meter i djup. Ingen av härdarna innehöll fynd.

Slutligen kan undersökningens två kokgropar (figur 4) nämnas vilka var mellan 1,45 och 1,48 meter i långa/i diameter, 0,95 och 1,45 meter breda/i diameter och 0,34 och 0,8 meter djupa. En av kokgroparna (ID 2631) innehöll fynd, fnr 5, vilket består av två glättade bukfragment. Den andra kokgropen (ID 5636) påträffades i hus 2 och har tolkats ha ingått i husets konstruktion, för vidare beskrivning, se hus 2.

Fynd

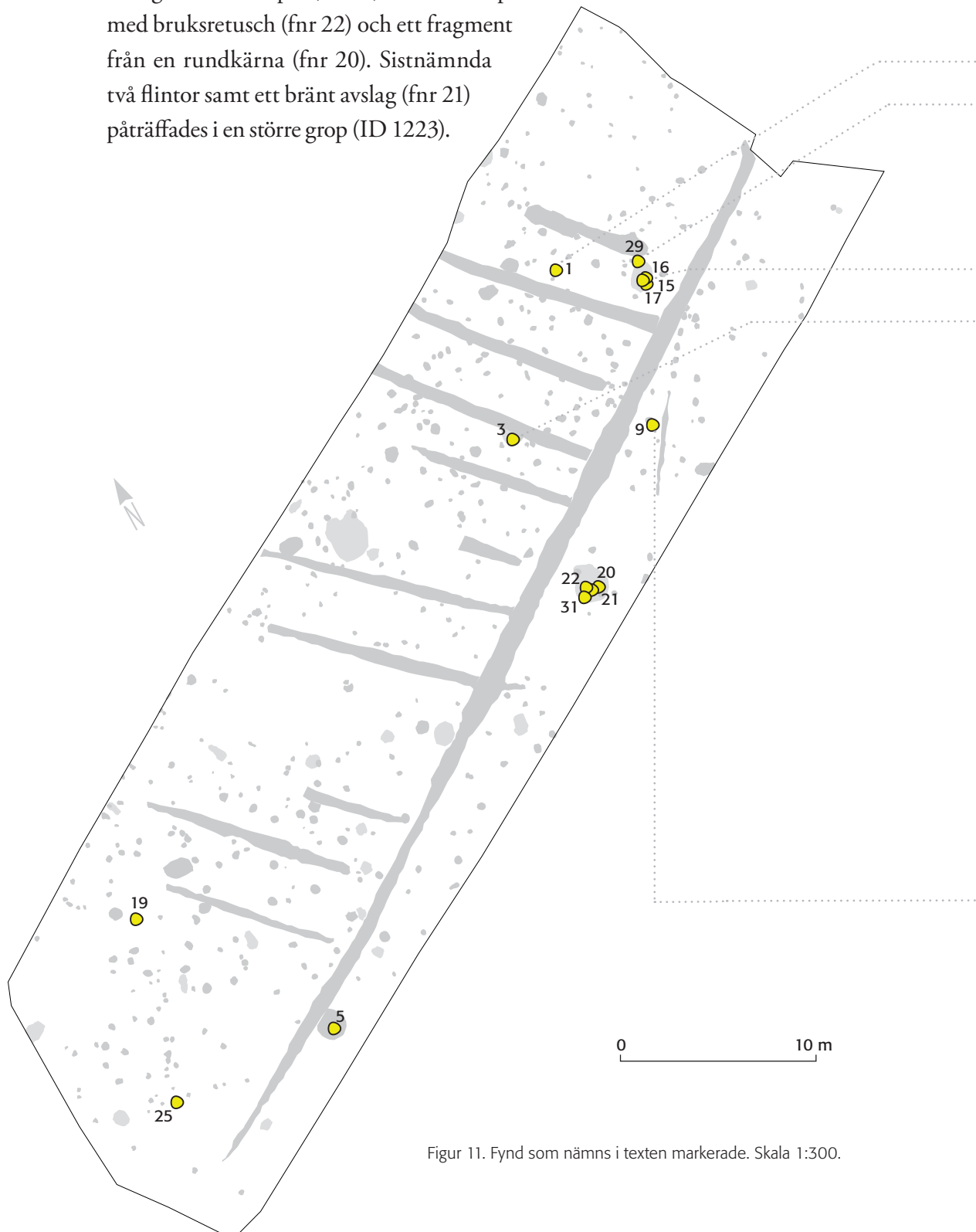
Den samlade fyndbilden från undersökningen ger ett förhållandevis rikt keramiskt material med ett par daterande fyndposter. Här framkom även flinta, brända ben och en glättsten samt två metallfynd från matjorden.

Sammanlagt 18 fyndposter med keramik har registrerats från undersökningen. Den samlade vikten keramik uppgår till knappt 2 000 gram. Flest keramikfynd har gjorts i stolphål utöver fynd i gropar och en kokgrop. Keramiken utgörs framförallt av avstrukna eller glättade fragment utan några säkra dateringsmoment. I materialet kan emellertid ett par keramikfynd låta sig presenteras lite mer. Fnr 16 utgörs av sammanlagt 62 fragment som sannolikt utgör delar av ett och samma kärl. Kärlet är svagt S-format och har en rabbad ytbehandling, vilken sträcker sig helt upp till mynningskanten. Här har också knoppar modellerats av rabbningsmassan. Ytbehandlingen och käriformen kan dateras till bronsålderns period III – V. Kärlfragmenten påträffades i en grop (ID 1624), i vilken ytterligare keramikfragment framkom. Nämnade fragment utgörs av ett glättat mynningsfragment tillhörande ett S-format kärl samt ett glättat bukfragment (fnr 17). Här påträffades även en liten glättsten (fnr 15).

I en grop (ID 7700) inom Hus 1 samlades 11 avstrukna fragment in, vilka bildar en buksida och bottenkant på ett kärl (Fnr 3). Godset och den utsväng-

da bottenkanten gör att en datering till vikingatid är trolig. Fnr 25 består av ett litet fragment med pinnintryck. Fragmentets dekor är liknande det i fnr 9, vilket ger det en övergripande datering till neolitikum (figur 11).

Endast fem flintor framkom vid undersökningen. Flintorna utgörs av tre avslag, varav ett slipat (fnr 19) samt av ett spån med bruksretusch (fnr 22) och ett fragment från en rundkärna (fnr 20). Sistnämnda två flintor samt ett bränt avslag (fnr 21) påträffades i en större grop (ID 1223).

Figur 11. Fynd som nämns i texten markerade. Skala 1:300.

Övriga flintor påträffades i två stolphål (ID 2605 och 6685). Som nämnts framkom även brända ben och en förhållandevis större mängd tillvaratogs i en grop (ID 1223) (fnr 31). I övrigt framkom enstaka fragment i ett stolphål (ID 1818) samt i två gropar (ID 1624 och 7700). Inom undersökningsytan framkom även en ölhane av brons (fnr 1) samt en knapp i Cu-leg (fnr 29) (figur 11). Samtliga utgör lösfynd från matjorden.

Figur 12. A-faskeramik (fnr. 16), skala 1:2, keramik med utsvängd bottenkant (fnr. 3), skala 1:2, som sannolikt kan dateras till den vikingatida fasen på boplatsen samt neolitisk keramik med pinnintryck (fnr. 9), skala 1:1, knapp i CU-leg (fnr. 29), skala 2:1 samt en ölhane av brons (fnr. 1), skala 1:1.

SUMMERING AV UNDERSÖKNINGSRESULTATEN

Resultaten från undersökningen har visat att platsen har brukats för bebyggelse under främst två perioder, från mellersta till yngre bronsåldern samt under sen vikingatid till tidig medeltid. Sammanlagt fyra hus, av vilka två hus vardera, har undersökts från dessa perioder. Den samlade fyndbilden och ¹⁴C-dateringarna bekräftar brukningstiden av platsen men här finns även spår av aktiviteter under både tidigare perioder såsom neolitikum och senare under historisk tid. Detta kan iakttagas genom ¹⁴C-dateringar, enstaka fynd och parcellindelningar samt en anslutande vånggräns.

REFERENSER

- Connelid, P. & Mascher, C. 1992. *Medeltida åkrar vid Sperlingsholm*. Utskrift 2. Halmstad.
- Connelid, P. & Mascher, C. 1996. Kulturgeografisk undersökning av fossila bandparceller vid Sperlingsholm i Övraby socken . I: Jerkemark, M. (Red). *Djupt under sanden. Arkeologi längs E6/E20 i södra Halland*. Del 1. UV Väst rapport 1996:1.
- Håkansson, A. 2011. *Furudal. Bebyggelselämningar från järnålder och medeltid*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2011:3. Halland, Veinge socken, Skogaby 2:31, RAÄ 326. Kulturmiljö Halland. Halmstad.
- Mattsson, L. 2011. *Förskola med förhistoria – en plats med historia och framtid*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2011:5. Halland, Kvibille socken, Halmstad kommun, Kvibille 2:31, RAÄ 137. Kulturmiljö Halland, Halmstad.
- Mattsson, L. 2012. *Åker, gård och erosion. Återfunna bosättningar inför ny bebyggelse på Kärleken. Halland, Halmstad stad, Halmstad 9:149 & 9:158, RAÄ 89 & RAÄ 90*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2012:3. Kulturmiljö Halland. Halmstad.
- Wranning, P. 1999. Sydhalländska trelleborgshus – lokala variationer av ett senvikingatida byggnadsskick. I: Artelius, T., Englund, E. och Ersgård, L. (Red). *Kring västsvenska hus – boendets organisation och symbolik i förhistorisk och historisk tid*. GOTARC Serie C. Arkeologiska skrifter no 22. Göteborg.
- Wranning, P. 2010. *Vikingatida och tidigmedeltida gårds lämningar i Söndrums kyrkby*. Arkeologiska rapporter från Hallands läns museer 2010:3. Halland, Söndrums socken, Söndrum 3:8, RAÄ 98. Kulturmiljö Halland. Halmstad.

TEKNISKA OCH ADMINISTRATIVA UPPGIFTER

Förundersökning

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-246-11
Eget diarienummer:	2009-125
Uppdragsgivare:	Halmstad Energi och Miljö AB.
Utförandetid:	2011-04-11–2011-04-12
Personal:	Linn Nordvall (fd Mattsson) (projektledare) & Stina Tegnhed
Koordinatsystem:	SWEREF 99 13:30
Höjdsystem:	RH 70
Läge:	Halland, Övraby socken, Sperlingsholm 1:1, RAÄ 86 Ekonomiska kartan: 4C 8e (04284), 4C 7e (04274) Koordinater X: 6286174 Y: 371524
Undersökt:	92 löpmeter schakt
Dokumentationsmaterial:	Den digitala dokumentationen finns tillgänglig i Intrasisprojektet Övraby2009125F. Ritningarna har nummer HMAK 4404 och digitala fotografier har nummer 2011-34-001–2011-34-006. Allt dokumentationsmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv och fynden förvaras på Läns museet i Halmstad.
Fynd:	Sammanförda med slutundersökningsfynden.
Datering:	Neolitikum, bronsålder och medeltid.

Undersökning

Länsstyrelsens beslutsnummer:	431-246-11
Eget diarienummer:	2009-125
Uppdragsgivare:	Halmstad Energi och Miljö AB
Utförandetid:	2011-04-18 – 2011-04-29
Personal:	Ola Kadefors, Linn Nordvall (fd Mattsson) (projekt- ledare), Stina Tegnhed & Per Wranning.
Koordinatsystem:	SWEREF 99 TM
Höjdsystem:	RH 2000
Läge:	Halland, Övraby socken, Sperlingsholm 1:1, RAÄ 86 Ekonomiska kartan: 4C 8e (04284), 4C 7e (04274) Koordinater X: 6286174 Y: 371524.
Undersökt:	1 100 m ² avbanad yta.
Dokumentationsmaterial:	Den digitala dokumentationen finns tillgänglig i Intrasisprojektet Övraby2009125S. Ritningarna har nummer HMAK 4405 och digitala fotografier har nummer 2011-45-001–2011-45-021. Allt dokumentationsmaterial förvaras i Kulturmiljö Hallands arkiv och fynden förvaras på Läns museet i Halmstad.
Fynd:	I väntan på fyndfördelning har fynden erhållit accessionsnummer HM 28644.
Datering:	Neolitikum, yngre bronsålder, vikingatid och medeltid.

2011-45-11

2011-45-9

2011-45-14

2011-45-3

2011-45-11: Arkeolog Ola Kadefors. Foto: Stina Tegnhed. 2011-45-9: Lennart Lundborg och Per Wranning. Foto: Linn Mattsson. 2011-45-14: Per Wranning och Lennart Lundborg. Foto: Stina Tegnhed. 2011-45-3: Torkan gjorde att ett stolphåls fyllning släppte. Förf. på bilden. Foto: Stina Tegnhed.

2011-34-1

2011-45-10

2011-45-13

2011-45-22

2011-34-1: Arbetsbild från FU med Stina Tegnhed. Foto: Linn Mattsson. 2011-45-10: Personalbild (OK, PW, LM) samt Lennart Lundborg. Foto: Stina Tegnhed. 2011-45-13: Personal (OK, PW, LM) och Lennart Lundborg i Hus 1. Foto: Stina Tegnhed. 2011-45-22: Fynd 3 i profil. Foto: Anders Andersson.

BILAGOR

Bilaga 1

Anläggningslista, förundersökning

Anläggningsid	Typ	Längd (meter)	Bredd (meter)	Djup (meter)	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Sot	Träkol	Brända ben	Bränd lera	Skärvig sten	Ritning
107	Utgår												
120	Stolphål	0,34	0,34	0,1	Brun	Mager	Humös sand						1
128	Stolphål												
140	Stolphål												
158	Stolphål												
166	Stolphål												
178	Stolphål	0,2	0,2	0,1	Brun	mager	Humös sand						1
187	Stolphål	0,2	0,2	0,1	Brun	Mager	Humös sand						1
196	Stolphål												
202	Stolphål												
210	Stolphål	0,36	0,26	0,26	Brun	Mager	Humös sand	X	X				1
222	Stolphål	0,32	0,24	0,1	Brun	Mager	Humös sand						1
234	Stolphål	0,3	0,3	0,08	Brun	Mager	Humös sand						1
246	Utgår												
259	Stolphål	0,26	0,23	0,2	Brun	Mager	Humös sand	X	X				1
270	Stolphål	0,34	0,32	0,28	Brun	Mager	Humös sand	X	X				1
282	Stolphål	0,22	0,22	0,1	Brun	Mager	Humös sand						1
292	Stolphål												
301	Kokgrop	0,58	0,4	0,14	Brunsvart	Mager	Humös sand	X	X			X	1
310	Stolphål	0,26	0,24	0,12	Brun	Mager	Humös sand						1
319	Stolphål												
326	Stolphål												
336	Stolphål												
361	Stolphål												
370	Dike	-	0,46	0,18	Brun	Fet	Humös sand						1

ID	Anläggningstyp	Längd (meter)	Bredd (meter)	Djup (meter)	Fyllningsfärg	Fethet	Fyllningsmaterial	Sot	Träkol	Brända ben	Bränd lera	Lera	Skärvig sten	Stensköning	Ritning nr
6184	Stolphål	0,34	0,34	0,08	Grå	Mager	Humös sand	X							4
6195	Stolphål	0,34	0,3	0,38	Grå	Mager	Humös sand								4
6207	Stolphål	0,16	0,16	0,18	Brun	Mager	Humös sand								4
6215	Stolphål	0,26	0,26	0,16	Brun	Mager	Humös sand								4
6225	Grop														
6236	Stolphål														
6246	Stolphål														
6256	Stolphål														
6265	Stolphål														
6276	Stolphål	0,22	0,22	0,1	Brun	Mager	Humös sand								4
6287	Stolphål														
6297	Stolphål	0,26	0,26	0,2	Brun	Mager	Humös sand								4
6308	Stolphål	0,22	0,22	0,12	Brun	Mager	Humös sand								4
6319	Stolphål														
6333	Stolphål														
6346	Stolphål														
6357	Grop														
6373	Stolphål														
6385	Stolphål														
6398	Stolphål														
6412	Stolphål														
6422	Grop														
6437	Stolphål														
6449	Stolphål	0,54	0,4	0,12	Brun	Halvfet	Humös sand	X							4
6463	Stolphål	0,36	0,3	0,18	Brun	Mager	Humös sand								4
6476	Stolphål	0,5	0,3	0,32	Brun	Mager	Humös sand								4
6493	Stolphål	0,4	0,4	0,28	Grå	Halvfet	Humös sand	False			X				4
6505	Stolphål	0,4	0,4	0,28	Grå	Mager	Humös sand								4
6519	Stolphål														
6532	Stolphål														
6542	Stolphål														
6553	Stolphål														
6567	Stolphål														
6589	Stolphål	0,62	0,4	0,38	Grå	Mager	Humös sand								4
6604	Stolphål														
6615	Stolphål														
6624	Stolphål														
6634	Stolphål														
6645	Stolphål														
6659	Stolphål														
6669	Härd	0,65	0,65	0,2	Svart	Halvfet	Humös sand	X	X				X		6

Bilaga 3

Fyndlista

Accessionsnr: HM 28644: 1–33
 Landskap: Halland
 Socken: Övraby
 Fastighet: Sperlingsholm 1:1
 RAÄ-nr: 68

Förundersökningen och undersökningen utförda: 2011

Fyndnummer	Material	Sakord	Del	Antal	Vikt	Ytbehandling	Tjocklek	Fragmenterings-grad	Anmärkning	Anläggningstyp	Id
1	Brons			1	32,6		0	Intakt	Ölhane, tupp. Lösfynd.	Matjord	
2	Keramik	Kärl	buk	4	14,7	Avstruken	9	Fragment		Grop	1223
3	Keramik	Kärl	Bottenkant, Buk	11	141,6	Avstruken	9	Fragment		Grop	7700
4	Keramik	Kärl	Buk, Mynning	3	8	Polering	5	Fragment		Stolphål	7738
5	Keramik	Kärl	Buk	2	13,7	Glättning	8	Fragment		Kokgrop	2631
6	Keramik	Kärl	Buk	1	9,1	Polering	7	Fragment		Stolphål	2605
7	Keramik	Kärl	Buk	1	3,9	Avstruken	10	Fragment		Stolphål	4351
8	Keramik	Kärl	Buk	1	3,5		0	Fragment	Spaltad.	Stolphål	5489
9	Keramik	Kärl	Buk	1	21,7	Avstruken	11	Fragment	Dekor av små tunna intryck. Mycket grovt magrad.	Stolphål	2798
10	Keramik	Kärl	Buk	3	10,7	Avstruken	9	Fragment		Grop	2148
11	Keramik	Kärl		1	2,2	Avstruken	7	Fragment	Mycket grovt magrad.	Stolphål	1783
12	Keramik	Kärl	Buk	1	3,2	Polering	3	Fragment		Stolphål	4866
13	Keramik	Kärl	Mynning	1	3,1	Avstruken	6	Fragment	Grov magring.	Stolphål	3809
14	Keramik	Kärl		1	2,1	Avstruken	0	Fragment	Spaltad.	Stolphål	7685
15	Bergart	Glättsten		1	279,1		0	Intakt		Grop	1624
16	Keramik	Kärl		62	1469,3	Rabbning	8	Defekt	Matskorpa. Två fyndlådor.	Grop	1624
17	Keramik	Kärl	Mynning, Buk	2	13,3	Glättning	8	Fragment		Grop	1624
18	Flinta	Avslag		1	0,2		0			Stolphål	2605
19	Flinta	Avslag		1	3,4		0		Slipat.	Stolphål	6685
20	Flinta	Kärna		1	11		0	Fragment	Sannolikt en rundkärna.	Grop	1223
21	Flinta	Avslag/ avfall		1	12,3		0		Bränt.	Grop	1223

Fyndnummer	Material	Sakord	Del	Antal	Vikt	Ytbehandling	Tjocklek	Fragmenteringsgrad	Anmärkning	Anläggningstyp	Id
22	Flinta	Kärna		1	2,7		0	Fragment	Sekundärt använt som spån? Bruksretusch.	Grop	1223
23	Flinta	Avslag/ avfall		1	0,5		0			Grop	1223
24	Flinta	Spån		3	5,2		0	Fragment		Grop	1223
25	Keramik	Kärl		1	2,8	Avstruken	7	Fragment	Små pinnintryck.	Stolphål	6265
26	Keramik	Kärl	Buk	1	12,2	Avstruken	10	Fragment	Mycket grov magring, läderartad yta. Lösfynd.		
27	Keramik	Kärl	Mynnings- kant	1	0,8	Glättning	5	Fragment		Stolphål	4855
28	Slagg			1	4,8		0	Fragment		Stolphål	4855
29	CU-leg	Knapp		1	0		0		Lösfynd	Matjord	
30	Ben	Bränt ben		2	0		0			Grop	7700
31	Ben	Bränt ben		53	0		0			Grop	1223
32	Ben	Bränt ben		5	0		0			Grop	1624
33	Ben	Bränt ben		5	0		0			Stolphål	1818

Bilaga 4

Metalldetektering, förundersökning

Jonas Paulsson

Metalldetekteringsrapport

Metalldetektorundersökning i samband med arkeologisk förundersökning inför fjärrvärmeutbyggnad Kristinehed-Kårarp, fornlämning 86, Övraby socken, Halmstads kommun.

Metalldetektor som användes: Modell: C-Scope CS-1220-XDP. En mycket känslig metalldetektor som med mätar- och ljudsignal registrerar magnetiska olikheter i undergrunden ner till ett största djup av cirka 30 cm.

Undersökningen:

Arbetsmetod och utförande: En systematisk detektering av ploglagret genomfördes. Inom hela förundersökningsområdet totaldetekterades ploglagret ytmässigt en gång. Vid undersökningen negligerades utslag från järnföremål medan alla andra kontrollerades. Metallföremål som med säkerhet kunde tillföras tiden före 1800 eller med osäkerhet kunde dateras i fält markerades och mättes in. Metallföremål som med säkerhet kunde bestämmas till senare tid (d.v.s. efter 1800) tillvaratogs utan inmätning.

Detekteringssituationen: (fysiska faktorer som kan påverka detekteringsresultatet) Ploglagret var vid undersökningstillfället väldigt vattenmättad p.g.a. underliggande tjäle. Endast en svag marginellt störande bakgrundsmagnetism kunde noteras. Undersökningen utfördes vid meteorologiskt gynnsamma förhållanden.

Källkritik: Generellt omfattade detekteringen fr.a. ploglagrets övre delar. Den kan därför inte betraktas som totalgenomsökt.

Kommentar: Då inga metallföremål med förhistorisk datering hittades vid detektorundersökningen kommer sannolikt den keramik av järnålderskaraktär som påträffades vid utredningen från äldre järnålder. Om det på platsen hade skett aktiviteter under yngre järnålder borde det erfarenhetsmässigt ha avsatts metallföremål.

Jonas Paulsson
Arkeolog och Metalldetekteringspecialist

Bilaga 5

Makrofossilanalys, undersökning

Håkan Ranheden, Riksantikvarieämbetet UV-Mitt, Hägersten

Makrofossilanalys av prov från Ha Övraby 85.

50068.4187 AS4187	Träkol	x
50069.5899 AS5899	Träkol Chenopodium album (svinmålla)	x x
50070.3090 AS3090	Träkol Cerealie sp. Cf. Triticum sp. (trol. vete)	x 1
50071.2224 AS2224	Träkol	xx
50072.5579 AS5579	Träkol Cerealie sp. (ospec. säd)	x 1 fragment
50074.3510 AS3510	Träkol Triticum sp. (ospec. vete)	xx $\frac{1}{2}$
50078.4855 AS657	Corylus avellana (hassel-nötskal) Chenopodium album (svinmålla) Träkol	1 skärva x

Kommentar

Proverna från Övraby har vattenflotterats enligt konventionell metodik för detta, dvs. där jorden uppslammas i en vanlig hink varvid den kraftigt irriterade suspensionen dekanteras över ett antal siktar varav den finaste har en maskdiameter på 0,5mm. Inslaget av träkol i proverna har skattats och anges här med x då endast enstaka exemplar påträffats och med xx då något fler förekommit.

För obrända frön/frukter används också ett x-system för att beteckna graden av närvaro enligt följande:

X=1-5 fynd

Xx=5-20 fynd

Osv.

I dessa prov har dock inslaget av både träkolsfragment och obrända frön/frukter varit litet och proverna har generellt varit tämligen innehållslösa. Den minerogena fraktionen har härvidlag dominerat starkt och proverna har genomgående varit moiga (finsandiga-grovsiltiga enligt nyare terminologi) och som sagt med ett mycket lågt organiskt innehåll.

Dock har några enstaka fynd av brända sädeslagsfrön gjorts. Fynden som varit av vete (i de fall de kunnat bestämmas - dock lite osäkert) har varit starkt korroderade, eller som framgår av listan ovan, har endast utgjorts av delar av frön. Detta bör kunna anses som logiskt i en jord som måste ha varit väl-dränerad och som sannolikt också varit känslig för fysisk påverkan (tramp och annat) på ett mer markant sätt än i de fall där jorden varit mer konsoliderad.

Bilaga 6

Vedartsanalys, undersökning

Thomas Bartholin, Scandinavian Dendro Dating, Wentorf bei Hamburg,
Tyskland

Wentorf, den 14. juni 2011.
Övraby.Raä86.

Linn Mattsson
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 Halmstad
Schweden

**Vedanatomisk analyse af 5 trækulsprover fra Sperlingsholm og
Wrangelsro, Övraby, Halland. Raä 86.**
Diariennr 2009-125, arbejdsnummer 11108.

Sperlingsholm, SU: IPK 7699.6946.

Ca. 2 ml ej rent kol.

1 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

1 stk. *Betula sp.*, björk, fra yngre stamme.

C-14-prov: ½ stk. *Betula sp.*, björk, med en egenalder, som bedømmes til
at være max. 30 år.

Sperlingsholm, SU: IPK 50079.2631.

Ca. 10 ml ej rent kol.

8 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *Betula sp.*, björk, fra yngre stammer.

5 stk. *Quercus sp.*, ek, fra yngre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.*, björk, med en egenalder, som bedømmes til
at være max. 30 år.

Sperlingsholm, SU: IPK 50080.1223.

Ca. 30 ml ej rent kol.

12 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammer.

9 stk. *Quercus sp.*, ek, fra äldre stammer.

C-14-prov: 1 stk. *Alnus sp.*, al, med en egenalder, som bedömmes til at være max. 30 år.

Sperlingsholm, SU: IPK 50081.1624.

Ca. 15 ml ej rent kol.

10 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

6 stk. *Alnus sp.*, al, fra yngre stammer.

3 stk. *Betula sp.*, björk, fra yngre stammer.

1 stk. *Quercus sp.*, ek, fra äldre stamme.

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.*, björk, med en egenalder, som bedömmes til at være max. 10 år.

Wrangelsro: IPK 7755.7700.

Ca. 15 ml ej rent kol.

6 stk. = alla, analyseret med følgende resultat:

3 stk. *Betula sp.*, björk, fra yngre stammer.

3 stk. Bark

C-14-prov: 1 stk. *Betula sp.*, björk, med en egenalder, som bedömmes til at være max. 1 år. Årringen straks under barken.

C-14-proverne postes i dag, resten, når du giver besked om, at de er vel fremme.

Faktura bifogas.

Med venlig hilsen og tack för uppdraget

Thomas Bartholin,
Am Haidberg 18
D 21 465 Wentorf
0049 40 720 1821
Thomas.Bartholin@gmx.de

Bilaga 7

¹⁴C-datering, undersökning

Göran Possnert, Ångströmlaboratoriet

UPPSALA
UNIVERSITET

Ångströmlaboratoriet
Tandemlaboratoriet

Göran Possnert

Besöksadress:
Ångströmlaboratoriet
Lägerhyddsvägen 1
Rum 4143

Postadress:
Box 529
751 20 Uppsala

Telefon:
018 - 471 30 59

Telefax:
018 - 55 57 36

Hemsida:
<http://www.angstrom.uu.se>

E-post:
Goran.Possnert@Angstrom.uu.se

Uppsala 2013-08-30

Linn Nordvall
Kulturmiljö Halland
Bastionsgatan 3
302 43 Halmstad

Resultat av ¹⁴C datering av träkol och makrofossiler från Övraby 86, Halmstad, Halland.

Förbehandling av makrofossiler:

- 1 % HCl tillsätts (10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 0.5 % NaOH tillsätts (1 timme 60 °C). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ¹⁴C-innehållet förbränns det intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

Förbehandling av träkol och liknande material:

- Synliga rottrådar borttages.
- 1 % HCl tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten) (karbonat bort).
- 1 % NaOH tillsätts (8-10 timmar, under kokpunkten). Löslig fraktion fälls genom tillsättning av konc. HCl. Fällningen som till största delen består av humusmaterial, tvättas, torkas och benämns fraktion SOL. Olöslig del, som benämns INS, består främst av det ursprungliga organiska materialet. Denna fraktion ger därför den mest relevanta åldern. Fraktionen SOL däremot ger information om eventuella föroreningars inverkan.

Före acceleratorbestämningen av ¹⁴C-innehållet förbränns det tvättade och intorkade materialet, surgjort till pH 4, till CO₂-gas, som i sin tur konverteras till fast grafit genom en Fe-katalytisk reaktion. I den aktuella undersökningen har fraktionen INS daterats.

RESULTAT

Labnummer	Prov	δ ¹³ C‰ VPDB	¹⁴ C age BP
Ua-46628	7755.7700	-26,3	3 008 ± 32
Ua-46629	50070.3090	-25,0	1 061 ± 30
Ua-46630	50072.5579	-25,0	3 237 ± 39
Ua-46631	50074.3510	-18,3	2 761 ± 33
Ua-46632	50078.4855	-18,3	4 826 ± 31
Ua-46633	50081.1624	-23,7	2 756 ± 30

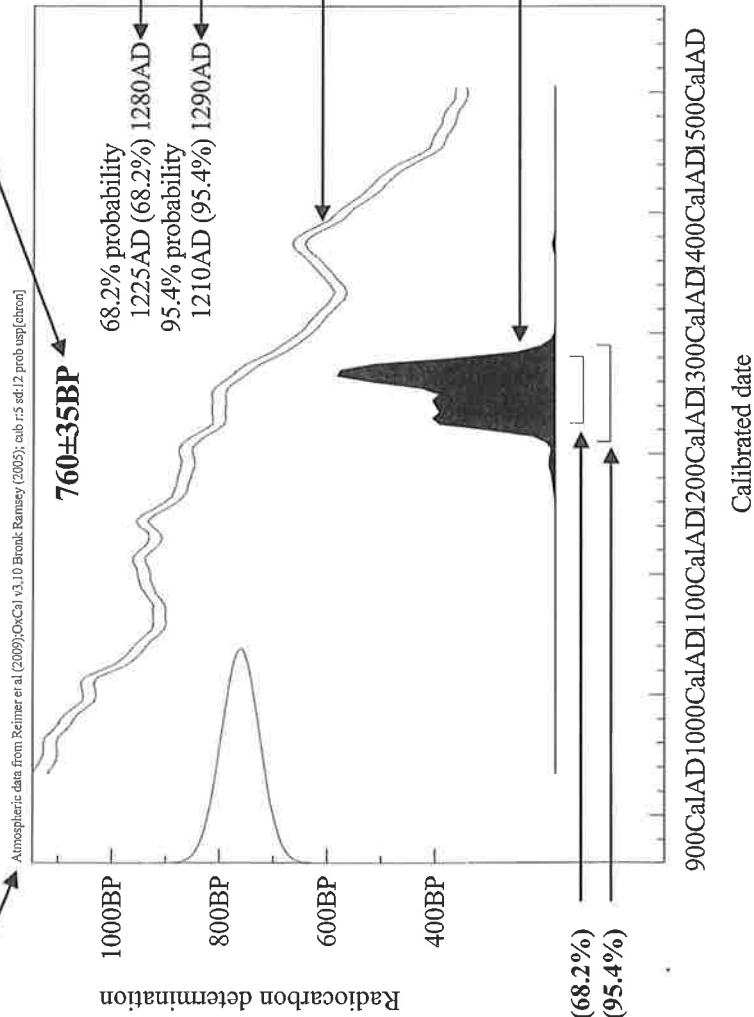
Med vänlig hälsning

Göran Possnert/ Elisabet Pettersson

Explanation of the radiocarbon calibration output from the OxCal program

Uncalibrated ^{14}C age calculated with half-life of $^{14}\text{C} = 5570$ years and normalised to $\delta^{13}\text{C} = -25$ ‰ versus PDB (BP = Before Present, Present = 1950 AD)

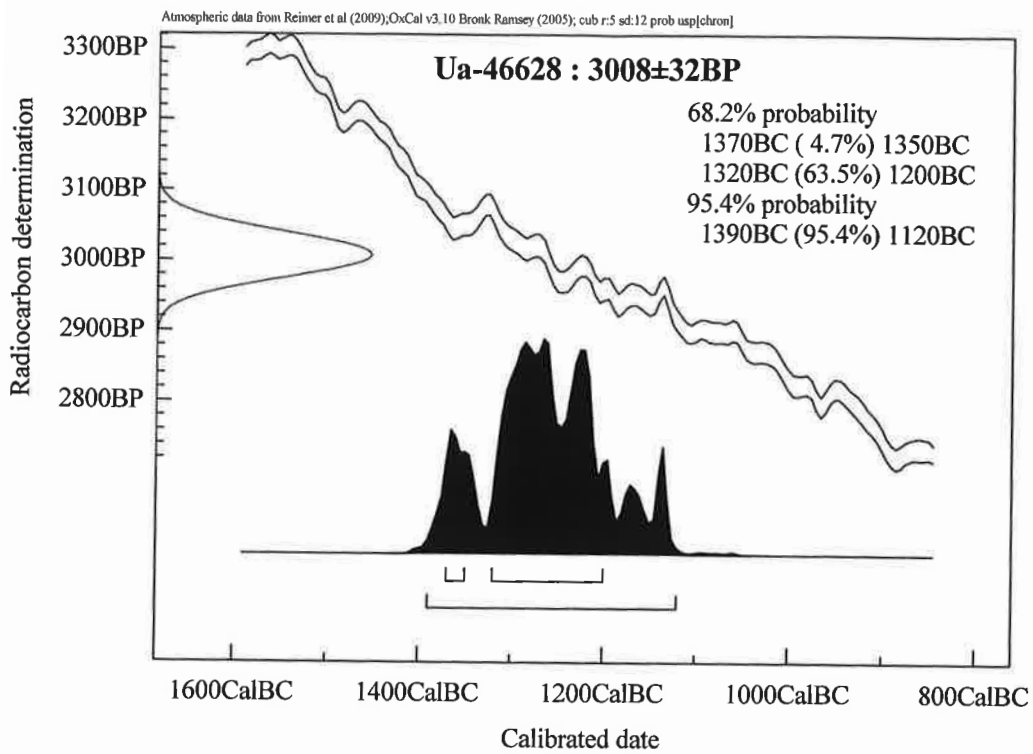
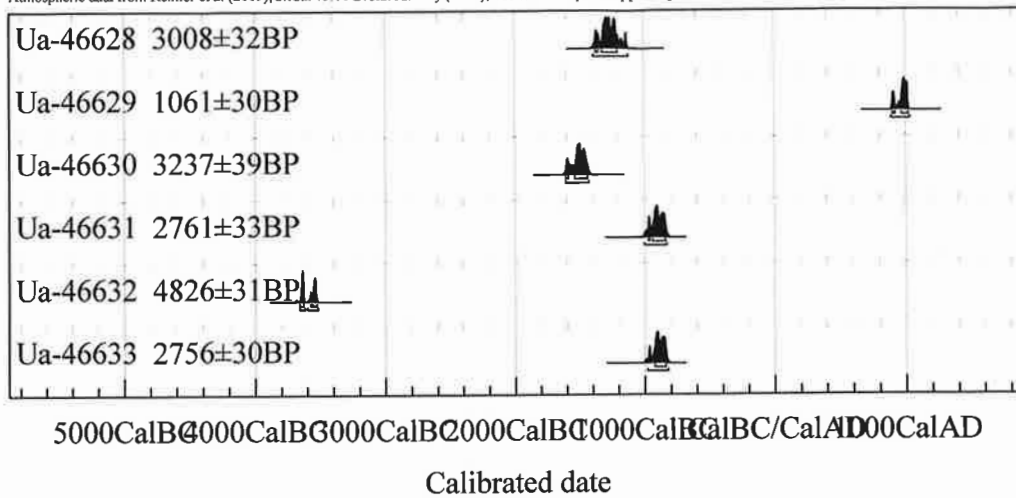
Calibration program and computer code used

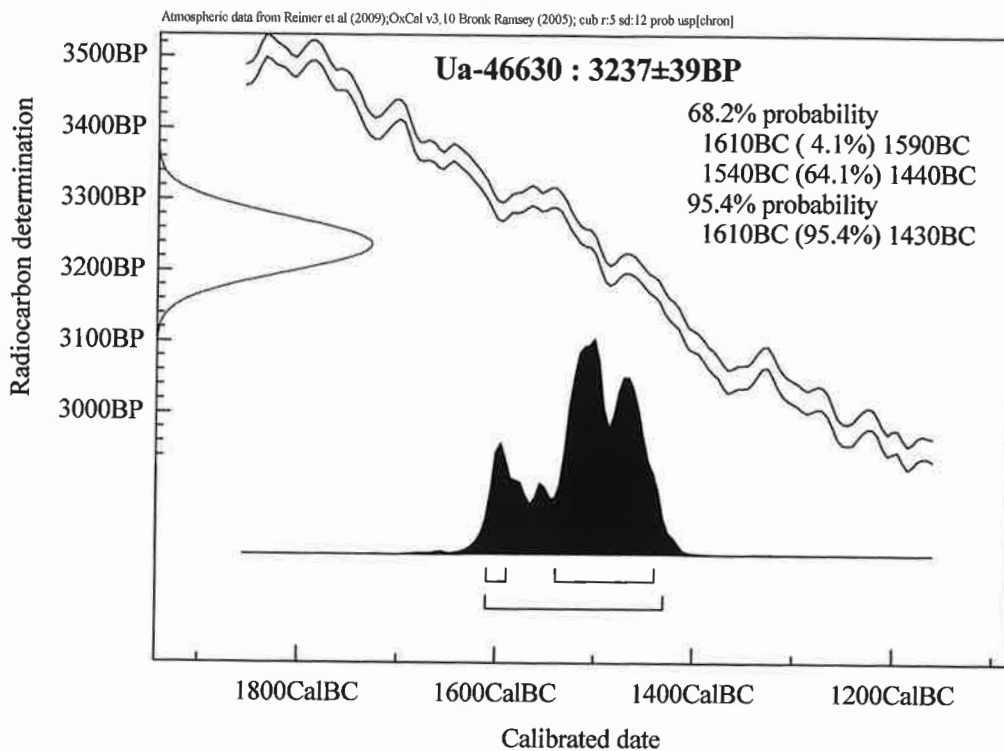
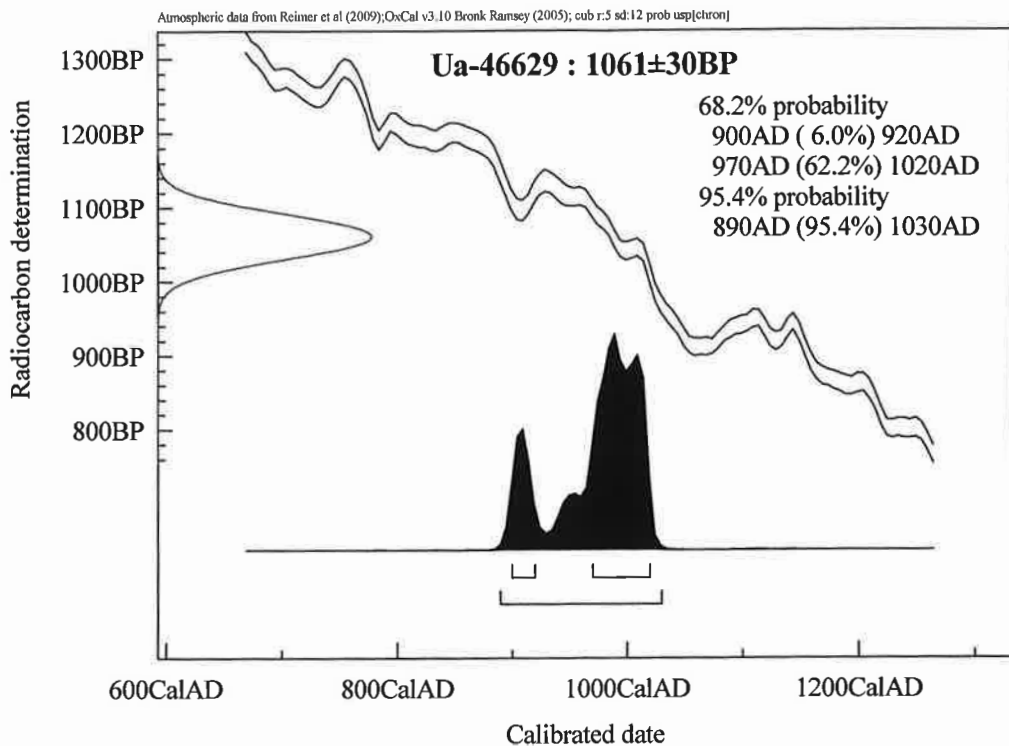

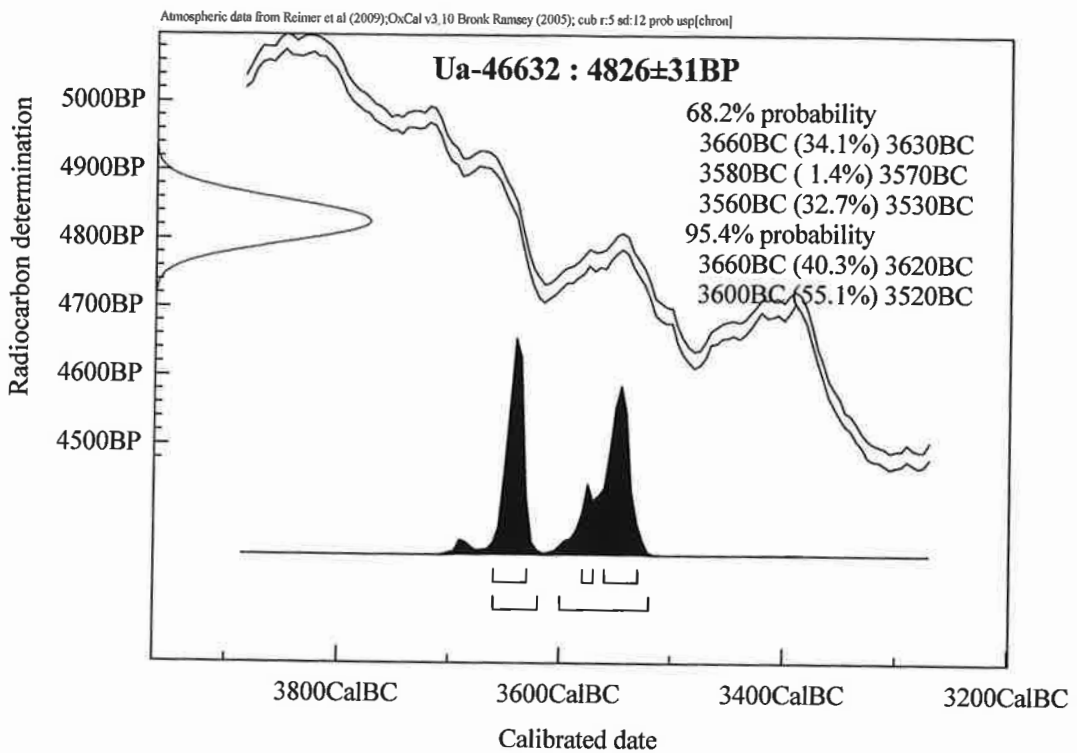
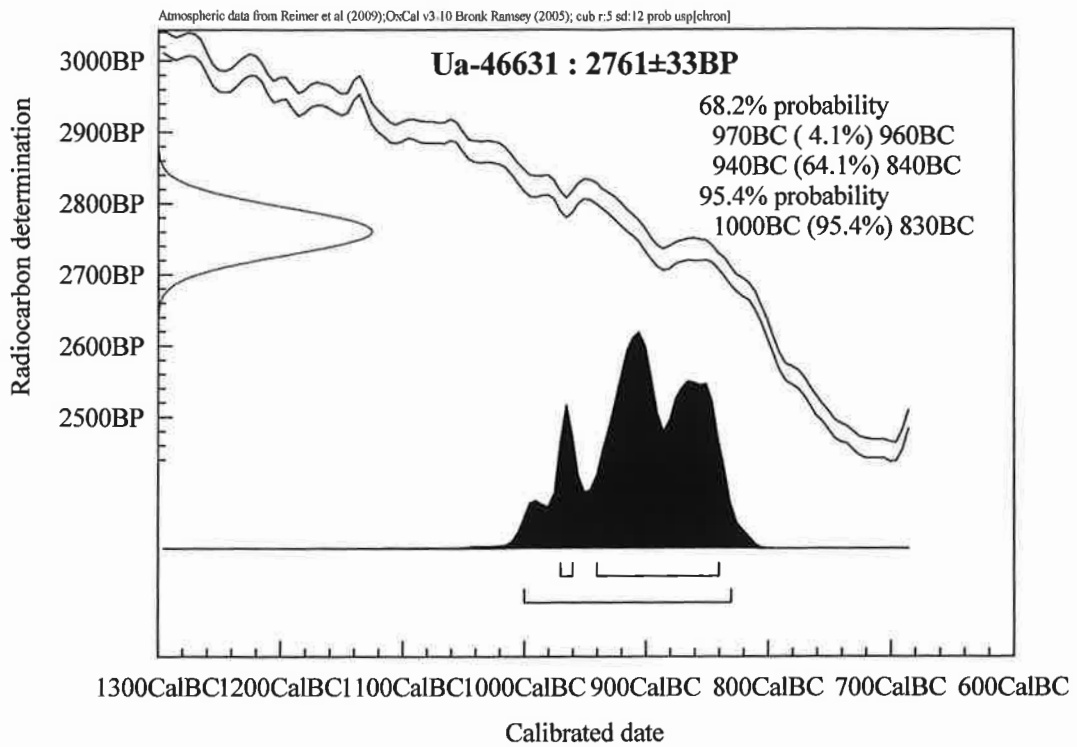
The vertical axis represents the Technical (uncalibrated) ^{14}C age BP

The horizontal axis represents the calibrated (calendar) age

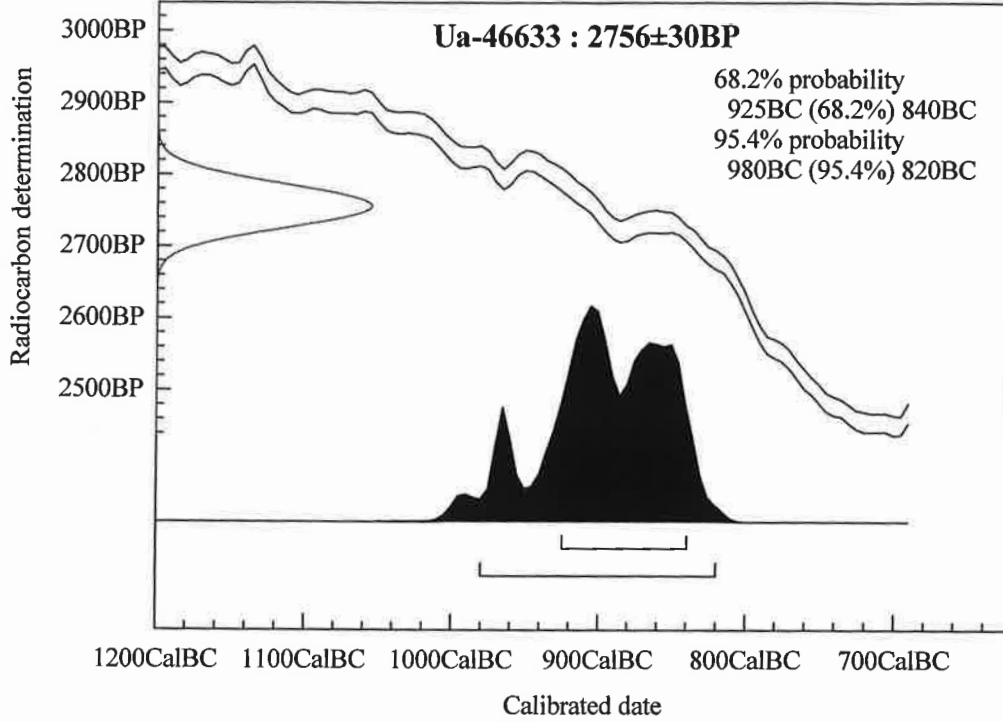
Atmospheric data from Reimer et al (2009); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Atmospheric data from Reimer et al (2009); OxCal v3.10 Bronk Ramsey (2005); cub r:5 sd:12 prob usp[chron]

Bilaga 8

Ritningsförteckning, förundersökning HMAK 4404

Halland
Övraby socken
RAÄ 68
Sperlingsholm 1:1

Arkeologisk förundersökning 2011

Ritnings- nummer	Anläggningstyp och idnr	Skala	Upprättad av
1	Stolphål: 178, 187, 210, 222, 234, 259, 270, 282, 310, 391, 415, 424, 527, 443, 519, 434, 606, 508, 120, 808, 597, 614, 657, 624, Härd: 301, 478, Parcellgräns: 721, 370, 454, 783, 817, 576, Utgå: 246, 107	1:20	LM

LM = Linn Mattsson

Bilaga 9

Ritningsförteckning, undersökning

HMAK 4405:1-6

Halland

Övraby socken

RAÄ 68

Sperlingsholm 1:1

Arkeologisk undersökning 2011

Ritningsnummer	Anläggningstyp och idnr	Skala	Upprättad av
1	Stolphål: 1571, 2922, 2934, 2990, 3003, 3017, 3046, 3057, 3563, 3809, 4176, 4351, 4361, 4498, 4527, 4567, 4576, 4585, 4655, 4664, 4747, 4764, 4775, 4786, 4810, 4832, 4844, 4855, 2966, Grop: 3533	1:20	PW
2	Stolphål: 1350, 1359, 1698, 1761, 2873, 2906, 3150, 3790, Grop: 1477, Härd: 4288, Dike: 7351	1:20	ST
3	Stolphål: 1000, 1401, 1411, 1430, 1441, 1655, 1667, 1686, 1748, 2418, 2709, 2824, 2850, 2863, 6022, 6685, 7726, Grop: 1624, 2148, 2738, 7259, Härd: 7323	1:20	OK
4	Kokgrop: 5636, 2631, Stolphål: 2449, 2523, 2662, 2674, 2687, 3910, 4419, 4955, 4976, 5394, 5431, 5503, 6055, 6123, 6160, 6184, 6195, 6207, 6215, 6276, 6297, 6308, 6449, 6463, 6476, 6493, 6505, 6589, 7238, 7309, 7811, 50028, Utgå: 2552, 2564, 7279	1:20	LM
5	Stolphål: 1773, 1783, 1783, 1806, 1818, 2977, 3032, 3068, 3090, 3127, 3470, 3486, 3498, 3510, 3521, 4187, 4199, 4304, 5023, 5085, 5899, 6008, 3080, 3753, 7738, 7757, 4232, Grop: 7700	1:20	PW
6	Stolphål: 1029, 2181, 2224, 2304, 2360, 2430, 2469, 2605, 3879, 4106, 4117, 5464, 5489, 5579, 5593, 5708, 6039, 2764, Grop: 1223, 2617, 6946, Härd: 6669	1:20	LM

PW = Per Wranning

ST = Stina Tegnhed

OK = Ola Kadefors

LM = Linn Mattsson

Bilaga 10

Konservering

Inger Nyström Godfrey
Studio Västsvensk Konservering

Föremålet (F29), en liten knapp i kopparlegering, har ingen ädelpatina kvar.
Det är ganska skört.

Föremålet rengjordes mekaniskt från smuts och korrosion under arbetsmikroskop varefter det ytbehandlades med Paraloid B 72.

Inger Nyström Godfrey
Studio Västsvensk Konservering
VÄSTARVET
Gamlestadvägen 2-4, B2, vån 4
415 02 Göteborg

Tel 010-4414333
E-post inger.nystrom@vgregion.se
www.svk.com

Rapporter utgivna av Kulturmiljö Halland under 2012 och 2013

2012:1

En ensam stensättning vid Vrangelsro
Halland, Övraby sn, Vrangelsro 5:5, RAÄ 84

2012:2

Ås kloster i nytt ljus
Halland, Ås sn, Åskloster 1:1, RAÄ 190

2012:3

Åker, gård och erosion
Halland, Halmstad stad, Halmstad 9:149 och 9:158, RAÄ 89 och 90

2012:4

Boskapsskötarnas hus - ett nedsänkt hus från äldsta bronsålder
Halland, Övraby sn, Vrangelsro 5:3, RAÄ 75

2012:5

**”Medan fältnusiken ljudande från alla håll och artilleriet med
god verkan begynte sitt dunder, började slaget.”**
Halland, Snöstorps sn, Fyllinge 20:393, RAÄ 114

2012:6

Laholm - staden som trots allt är
Halland, Laholm, Kv. Väduren 6, 20:393, RAÄ 19

2012:7

En senmedeltida gård i Klackarp
Halland, Övraby sn, Sperlingsholm 1:1, RAÄ 82

2012:8

Stegelhögen – Vendel-och vikingatida gravar i Söndrums kyrkby
Halland, Söndrums sn, Söndrum 3:8, RAÄ 5

2013:1

Livet vid Storgatan under fyra sekler
Halland, Halmstad

2013:2

Under vägen i Stafsinge
Halland, Stafsinge sn, Stafsinge 23:1/2, 23:1/4, RAÄ 117

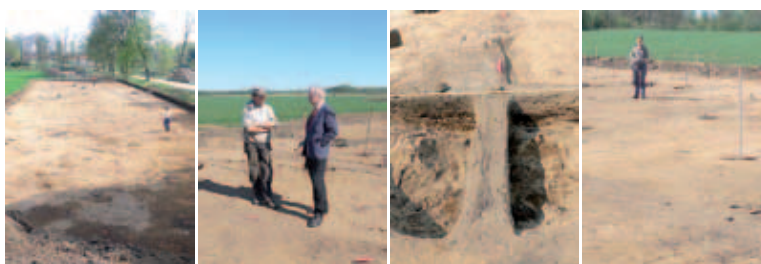
2013:3

Ås kloster i nytt ljus – År 2
Halland, Ås sn, Åskloster 1:1, RAÄ 190

2013:4

Ett trelleborgshus vid Sperlingsholm
Halland, Sperlingsholm 1:1, RAÄ 86, Övraby socken

VÅREN 2011 UNDERSÖKTE Kulturmiljö Halland en mindre boplats vid Gamlegården, Sperlingsholms gods. Undersökningen föranleddes av Halmstad Energi och Miljö AB:s anläggande av en fjärrvärmeledning mellan Kristinehed och Kårarp. De undersökta lämningarna kom att vittna om skilda perioder av vår förhistoria men också om aktiviteter från historisk tid, både gällande bebyggelse liksom markbruk.

Postadress: Bastionsgatan 3 | 302 43 Halmstad | Tel: 035-19 26 00

E-post: kansli@kulturmiljohalland.se | Hemsida: www.kulturmiljohalland.se